

Воскресит

К. ГИЛЬ

1934

1925
2400р

Центральная Научно-исследовательская библиотека

N 19

КИЕВСКИМ
МЕТАЛЛОТРЕСТОМ

ОТКРЫТ с 1-го октября 1925 г. в г. Киеве, Петровск (Подол)
Верхний Вал, № 30

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ТОРГОВЫЙ СКЛАД:

С.-Х. МАШИНЫ (Молотилки,
сеялки, конные провода,
соломорезки, культивато-
торы).

МАСЛОБОЙНЫЕ ГАРНИ-

ГВОЗДИ (строевые, толевые,
подков. фасон.).

ГИРИ клейм. метрической си-
стемы.

ВТУЛКИ чугунные точенные

**ОТКРЫТ с 1-го октября 1925 г. в г. Киеве, Петровск (Подол)
Верхний Вал, № 30**

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ТОРГОВЫЙ СКЛАД:

С.-Х. МАШИНЫ (Молотилки, сеялки, конные провода, соломорезки, культиваторы).

МАСЛОБОЙНЫЕ ГАРНИТУРЫ (пресса, вальцы, жаровни).

ЖЕРНОВА мельничные, искусственные **КАМНИ**.

ГВОЗДИ (строевые, толевые, подков. фасон.).

ГИРИ клейм. метрической системы.

ВТУЛКИ чугунные точенные (всех размеров и №№).

ЦЕПИ футов., поводн. и др.
СИТА штампованные.

ТКАНИ проволочн. и др.

Товары отпускаются по заводским ценам на **Льготных** условиях **Платежа**.

КИЕВ, Петровск (Подол) Верхний Вал, № 30.

Правление Треста.

ВСЕСВІТ

№ 19

20-го ЖОВТНЯ
1925 р.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

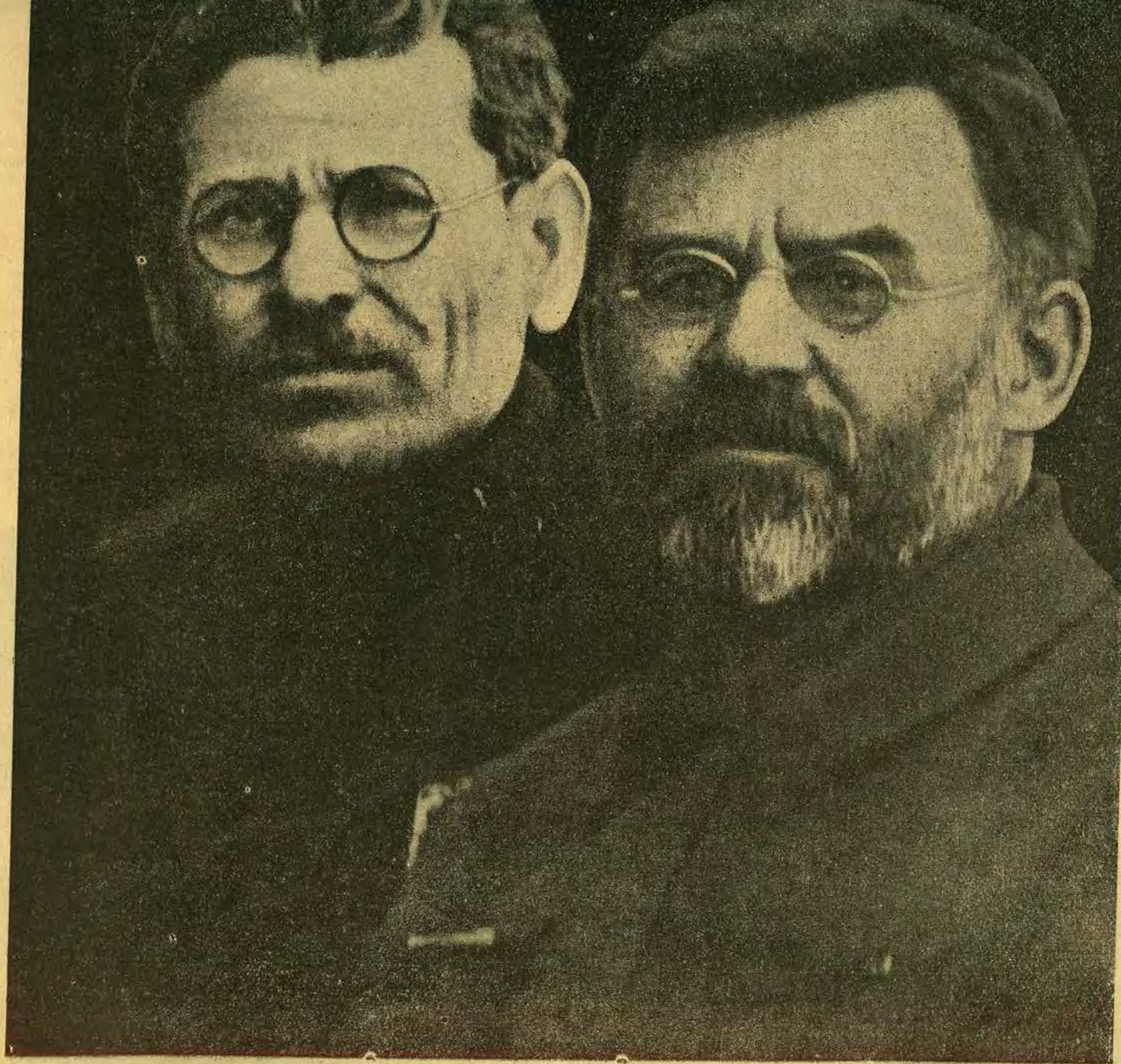
За редакцією В. БЛАКИТНОГО

РЕДАКЦІЯ:
Харків, вул. Лібкнехта, № 11.

ЗМІСТ ЧИСЛА: Оповідання: Клопотні річечка й спорні береги—М. Проскурівна; Каюм—В. Воруський; Річевий доказ— гумореска— Кость Котко. Нариси: На руїнах монастиря—К. Гордієнко; На кіно-фабриці в Криму—А. Чаров; Сучасна Палестина—Мандієць; Пухкий Піріг—В. Ів.; Сорочинський ярмарок—І. Туркельтауб. Вірші: Сонети вечірні—Пономаренко. Кліше цик. „Червоний Друк”; фотогр. А. Плахтія; метранп.— П. Касапов і М. Зайцев.

До 1-х роковин АМСРР.

Голова ЦК АМСРР тов. Старий і тов. Г. І. Петровський.

КЛОПОТНА РІЧЕЧКА

≈ і СПОРНІ БЕРЕГИ

(Оповідання).

Марія Проскурівна.

Марія Проскурівна (Марія Степановна Семенко) нар. року 1860 в селі Кибинцях на Полтавщині. Не скінчивши навіть сільської школи, вона за допомогою свого брата дуже багато читала й рано виявила великий потяг до знання й літератури. Перечитала всіх російських і українських класиків. Сама писати почала давно, але лише в 1914 р., перед війною, пощастило видати три книжки «Уляся», повість, «Пані Писарка» й «Од сіна до соломи», оповідання, а також кілька дрібних оповідань у тодішній пресі. З того ча у аж до цих днів Марії Проскурівні не пощастило: маючи велику кількість недрукованих річей—рома ів, повістей,

Та річечка в долині біла, розділяла своїми берегами панське і бідняцьке. На самій горі, з одного боку жив Степурина. Його хатка з двома маленькими віконцями, як двоє очей у лобі, дивилася просто на той бік долини. На горі стояв здоровенний панський будинок і вся „яконовія“. Гарний будинок. Все миготіло золотом від нього в Степуриних очах. І дуже задумлювало все це його. А його хатка з панського будинку видавалася більмом на сці, або болячкою на носі: вся чорна, обдірана, погана. Але в на стояла в найкращому місці гори—і хоч-не-хоч, а глянеш на неї. А далі пішли хатки нижче й нижче, й не так вже мозолили очі панському будинкові. Степурина хатку й панський будинок розділяла глибока долина з крутими берегами.

Степурина колись був кріпак, а тепер вільний житель села Кибинці. Вийде він за хату, сяде на призьбі проти панського будинку, смалить люльку та дивиться в панський двір. А думки так

* * *

Там росла, аж по-під хату, здорова хороша груша. Тиниста розпустила свої віти аж у чужий огорог, бо в своєму ніде було розправитись, бо малий він був.

Видиме діло, в таких людців, як ведеться, огорогці не великі. Був ще й садочок, по-під горою слався аж на долину. Дерево поганеньке, все вкупі росло. А на самій долині—верби, сокори високі, хороші, товсті, як і на панському боці, росли. Видно звідти й перескочили сюди через річечку невеличку.

Ця річечка—невеличка, ну клопотна собі.

Було, як ідеш повз неї, усе вона мов спориться то з кимсь, кривдить когось та белькотить.

Берег панський і бідняцький, як вслухається,—поміж собою й з річечкою теж споряться, тай годі. Чути:

— Оце моє.

— Ні, моє.

— Неправда, моє.

— Ні, ні, моє, моє.

— Та що твоє? коли-то стало вже твоє? як по весні забігла ти сюди, то то вже стало все й твоє?

— Хоч по весні, а все-таки моє. Пан каже: „поки річка, поти й наше“.

Бідняцький берег аж зітхне, зубами скригдне, каже:

— Нехай твоє, а там вже скоро може буде й наше.

— Що? що кажеш?

— Нічого не кажу. Біжи собі вже швидче, не заважай ти нам...

Отак річечка біжить-гомонить поміж «рутими берегами, аж точиться та біжить, в ставок поспішає, гадає там буде краще. Вона з-під гори взялася, тут-же, на Таранівці й ніколи не висихає.

* * *

Сидить Степурина на призьбі й курить люльку за люлькою. Перед ним, в далені, розкинулось, немов на долоні, село і панський двір. Бачить Степурина все і знає що робиться.—ха ні недостатки, панські розкоші,—все це б'ється в його голові як внизу клопотна річечка об спорні береги.

Панський будинок стоїть серед села, на горі оквітачаний гарними сад-

Марія Проскурівна.

Марія Проскурівна (Марія Степановна Семенко) нар. року 1860 в селі Кибинцях на Полтавщині. Не скінчивши навіть сільської школи, вона за допомогою свого брата дуже багато читала й рано виявила великий потяг до знання й літератури. Перечитала всіх російських і українських класиків. Сама писати почала давно, але лише в 1914 р., перед війною, пощастило видати три книжки «Уляся», повість, «Пані Писарка» й «Од сіна до соломи», оповідання, а також кілька дрібних оповідань у тодішній пресі. З того ча у аж до цих днів Марії Проскурівні не пощастило: маючи велику кількість недрукованих річей—ромаів, повістей, оповідань,—будуча зустрінута за перші свої друковані твори великим співчуттям і визнанням з боку художньої критики, на неї досі не було звернуто заслуженої уваги. І лише тепер згадали про вже стареньку письменницю. Потроху витягаються зі скрині зшитки, потроху починають з'являтися в світ. Зараз, крім нашого журналу твори М. Проскурівни друкується в «Червоному Шляху» й ин.

У своїх старих недрукованих творах Проскурівна прекрасно змальовує сільський побут, виявляючи соціальну нерівність на селі, а також містечкове життя. Улюблений її мотив—це гірка доля наймита, головним чином в романтичному розрізі у М. Проскурівни добре композиційне почуття й прекрасна мова.

Все хикає—що робить, куди йде—важко дише, і давно—хто її не зна була такою.

Було в нього трійко дітей: один хлопець хороший, рослий, у батька вдався, і дві дівчини: одна ще—сюди-туди, а друга—вся в матір. Така-ж жовта, так і каш'яла; ще молодою побіжить собі—дуже важко дише. І так—ні з того, ні з цього—захоріла, недовго полежала і вмерла.

Ганна тоді зовсім берега пустилась, зажурилась за дочкою. Заляже на тиждень, а то, дивись ти, встане, плута по хаті, що й робить. А далі й зовсім злягла.

Степурина з дочкою хату топить й хліб пече. А за хату часто виходить пожуритися, посидіти, подумати, відпочити й люльки посмалити. Чи літом, чи зимою, а він—все за хатою. Чи сидить, чи стоїть—все очі в панський двір, а думки—завірюхою йому в голову. «Пани, щастя й розкіш. Одному отаке добро!.. Це—не—правда, неправда на світі... і кулаки йому стискалися і хотілося десь бігти безвість... Але він повільно виймав з рота люльку, плював да еко з серцем од себе і йшов до хати. В хаті не краще: жінка стогне, води просить і таким тоненьким голосочком. В хаті душно, серце мліє, на душі погано.

Степурина знов за хату тікає.

стояла в найкращому місці гори—і хоч-не-хоч, а глянеш на неї. А далі пішли хатки нижче й нижче, й не так вже мозолили очі панському будинкові. Степурина хатку й панський будинок розділяла глибока долина з крутими берегами.

Степурина колись був кріпак, а тепер вільний житель села Кибинці. Вийде він за хату, сяде на призьбі проти панського будинку, смалить люльку та дивиться в панський двір. А думки так і снуються йому в голову,—то давні, пережиті, то теперішні, нові.

Степурина не молодий, років сорок. Сам здоровий і хороший, а вуса—вся його краса—широкі, повні, все задумані, в землю дивляться. Він часто їх підрізував, а вони все ростуть ще швидче, ще краще.

Була в нього жінка Ганна, жовтенька, поганенька собі.

то то вже стало все й твоє?

— Хоч по весні, а все-таки моє. Пан каже: «поки річка, поти й наше»

Бідняцький берег аж зітхне, зубами скригодне, каже:

— Нехай твоє, а там вже скоро може буде й наше.

— Що? що кажеш?

— Нічого не кажу. Біжи собі вже швидче, не заважай ти нам...

Отак річечка біжить-гомонить поміж крутими берегами, аж точиться та біжить, в ставок поспішає, гадає там буде краще. Вона з-під гори взялася, тут-же, на Таранівці й ніколи не висихає.

* * *

Сидить Степурина на призьбі й курить люльку за люлькою. Перед ним, вдалені, розкинулось, немов на долоні, село і панський двір. Бачить Степурина все і знає що робиться,—ха ні недостатки, панські розкоші,—все це б'ється в його голову як внизу клопотна річечка об спорні береги.

Панський будинок стоїть серед села, на горі оквічаний гарними садками. Під горою збився куточок маленьких хаток, немов полохлива отара, яку вовк зігнав до купи. З одного боку клопотна річка, з другого—широкий ставок на всю долину відмежує панський маєток від бідняцьких городів. І далеко горою пішли панські левади, садки, городи, повилась широка дорога. Від самого будинку, через парк у поле, густо засаджена вона деревами. Над тою дорогою стояли маленькі хатки під один покрій.

Видно й понаставили їх пани над дорогою на те, щоб люди дивилися на велике диво, як до нашого пана їздило багато панів у гості.

Відомий німецький комуніст ВІТФОГЕЛЬ. Письменник. Його п'єса „Хто найдурніший" йде цього сезону по багатьох театрах України.

Ідуть цугом в золотих каретах, у дивному вбранні, і коні, як змії в золотих колісницях. Тоді люди зі страху падали на землю й молились до панів, як до бога.

Як ідеш тією дорогою, та глянеш на її велику красу, та й на твоїм голові ніби все зашертиться, і метелики в твоїх очах заграють, а воно вже полізе догори. Вже як увійдеш до парку, а там стоїть старий будинок і з віном страх-видла роти розрозіяляти, то й стане легше тобі на душі, а панів і розкоши тієї нема вже тут і нігде.

А то цур йому, як було колись, хай повертається воно, то вже будинок як зминаєш, то аж здригнешся, а дома вже, аж краще зітхнеш, та й знаєш: цур йому, цур йому — хай не вертається, щоб одні розшували, а другі перешли ними собаками ждали.

А сонце яке гаряче, як хочеться жить!

Ось наш і Степана сидить задуманий дивиться на те двір'я пінське, а пінські роєм літають на ним.

Там колись пани батька забили на мошні і лише за те, він був усе задуманий та мовчазний. А ми щось знайшли у того, що він думає пасти світу звести. Введе...

Тов. Н. К. КРУЦЬКА в ХАРКОВІ. 25-го жовтня тов. Н. К. Круцька до роботи доширеного двір'я Н. К. Круцька

Тов. Н. К. КРУПСЬКА в ХАРКОВІ. 28-го жовтня тов. Н. К. Крупська приїхала до м. Харкова, щоб взяти участь у роботі поширеного пленума Ц.К. К. (б)У. Зустрічати її на вокзал прийшла сила народу. Тов. Крупська передала харківським робітникам привітання уряду СРСР.

А сонце яке гар-
як хочеться жить!

Ось наш і Степу-
рина сидить задуманий
дивиться на те
надвір'я пінське, а
думки роєм літають
над ним.

Там колись пани
його батька забили на
конюшні і лише за те,
що він був усе заду-
манний та мовчазний.
Пани щось найшли у
нього, що він думає па-
ри із світу звести. Вве-
ли в конюшню, били,
били та все випитували:

— Скажи, що думаш?

Кричав:

— Нічого, нічого, пани мої любі!

Пани не повірили: на смерть його забили.

А він був собі, як і всі люди, хіба що дуже мовчазний, та вуси такі,
як у нашого Степурина — у землю все дивилися, як він замислювався над
своім життям.

Мовчав собі й нікому нічого не казав.

Пани бачили прокляті, що такі людина він не така, як усі — взяли вбили
таї усе.

Степурина зітхнув важко, витяг люльку з рота, плюнув далеко від
себе таї каже:

— Отакі були, прокляті, страшні, — а зітхнувши ще додавав:

— Таке тоді врем'я було: вискочить як чорт з пекла, коні, як змії
ресуть, а золото та погони мигтять на ньому, аж тобі в очі сліпить. А
ти стоїш собі, як зроблений з калюжі, або з нірки виліз. Ну й дрижиш
перед ним і впадеш на землю, і знову в свою норку лізеш, тікаєш.

Бо ніщо тоді була людина, таї усе. А ну тепер хай зроблять таке!

Ось коли наш Степурина усміхнувся, а далі засміявся сам до себе.
Покотився його сміх з гори на долину й шлюпнувся аж в клопотну
річку.

А річечка той сміх понесла, аж у ставок.

Степурина знову каже сам до себе:

— Сю ніч пан утік. Де подівся ніхто й не знає.

І ще дужче зареготався. І пішов його сміх далеко по долині.

— Степурина знову каже сам собі:

— Сю ніч пан утік. Де дівся ніхто й не знає.

І ще дужче зареготався. І пішов його сміх далеко по долині.

— Чують, каже, прокляті, що лихо буде. Та вже й пора. Я знав, що
зправа скоро з панами буде, а не казав нікому: мовчав. Думав, нехай,
яко приїде ниточка до клубочка.

І сови та сичі вночі це віщували, як закричать, бувало, то аж волосся
вгору лізе. Таї не один, або два, а цілий десяток. Як вийдеш уночі надвір
темно: ока не видно таї чуєш і там, і там по двору кричать, аж скиглять,
немов голосять, таї не рік, таї не два, а років за три вже скиглять отак.
Я й думав собі, що скоро вам клятти панам таки приїде край. Пора вже
вам розщитатися за всі ваші гріхи. Як і мого батька вбили нізащо,
так думаєте й минеться вам... Ні, ні: не минеться це вам, як бабі
жива!

І він сердито схопився з призьби, плюнув далеко й ще сказав:

— Не минеться ніколи це вам, так і вийшло на моє. Казав Трохим
Прісин, що революція скрізь уже лютує: панів б'ють, аж тріщить. Скоро й
до нас приїде. Таї слід, бо заробили собі. Яка шуточка: нізащо вбити
чоловіка, та щоб і пропало це? Ні, ні, стривайте, голубчики, ось і ми за
вас приймемося. Ми вам усе пригадаємо: і на чю землю оця груша росте
і чого їй у себе нігде було розправитись... Утік, ич хитрий, уже і втік.

Посміхнувся, таї знову каже:

— Жінка з дітьми давно вже виїхала кудись, а він ще сидів, наста-
вивши вухо, а цю ніч і його вже не стало.

Сплюнув сердито, налаяв когось, що випустили цього солов'я, бо вже
не піймаєш його, потім вибив люльку об грушу і ще більш сердитий пішов
до хати.

А в хаті ще більший клопіт: бруд, порох і сморід, жінка хворіла й
давно, а це вже й зовсім залагла. Ледве чутно просить пити. Степурина
подав кухля, а сам узяв стільця, сів біля порогу таї ще дужче замислився:
„Що-ж воно буде, як і жінка вмре? Хоч і погана була, та все-таки злидні
обганяла, а тепер мене й кури загребуть. Підпер лоба кулаком, а вуси
в діл дивились, і з очей додолу закапали сльози. Кругом злидні.

Пробігла революція по всій нашій Україні. Багато де-кому й горя та
клопоту наробила, але-ж бідним селянам і радости. Скрізь кричали: земля
раз пани повтікли наша земля, гомоніли собі, стиха, бо гайдамаки вже
приїхали панам на захист. Замовкли знову наші селяни, бо чути: б'ють та
катують більшовиків гайдамаки б'ють і плакати не дають, закляті.

А наш Степурина саме ховав жінку свою. Удівцем остався, та ще й не
молодим. Замислився Степурина, аж вуси похилились. Був син Василь, та
порадила вчителька стати на почту. Хлопець гарний, може щось і вийде.

Степурина радів із свого сина, що послухався але дома зостався сам з дочкою. Кепсько стало Степурині, а далі став думати, та й додумається до того, що треба шукати жінки.

— Що воно за життя,— каже сам собі,— чоловіка без жінки. Ось живу місяць, живу й другий, а жінка сама не приходить, значить треба шукать.

Як наліг шукати скди-туди, а тут уже: сорока сорочі, ворона ворні, кума кумі і... жінка тобі є. Степурина вуси підрізав, поголився й такий став молодчина, що хіба в казці сказать. І найшлась йому Софія покритка готовісінька, аж із другого села.

Софія здорова, червонощска ще й молода. Повінчалися.

Ходить Степурина п'яненийкий і приспівує та притоптує: „Отак зробив, шага згубив, а став шукати найшов п'ятака ха-ха-ха...“

НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ. Спеціальні загони з собаками, що підтримують зв'язок з окремими позиціями.

Зажив тепер Степурина з молодико гарно, аж лихо сміється йому.

Жінка як металюк літає

Загнали кудись деникинців і в селі вже більшовики весело розпоряджаються.

Стали наділяти біднякам землі і наші молоденята взяли.

Взяли тай з цього сміються.

На другий рік молоді ніби ще краще живуть.

Просто одне без одного й кроку не ступить.

Дітей не було, а вони й раді, що ніхто їм не заважає.

Промайнула й ще одна зима і потім сніг річечками з гір.

Наша річечка клопотна знову загомоніла: булькотить та шумить на весь околодок.

Тільки її й чути.

Знову чути споряться береги, та вже сміючись:

— А що, наше таки право?

— То й що! Ри думаєте надовго ваше?

Он ворожка казала, що повернеться Деникин...

На це засміялася річечка тай каже:

— Бабські це вигадки, бо не бачити вам деникинців, як і ваших панів.

Отак гомоніла річечка та спорила, аж до вечора. Та не слухав з призьби її, Степурина.

Молодим було й зараз хороше.

Потопили більшовики деникинців у Чорному морі, вільно зітхнули й почали рани гоїти та на своїй землі хазяїнувати.

Та налякав міх так, що й торба страшна стала.

Пішли знову чутки, (буржуї не дримали, різні слухи випускали), що вже Миколай Миколаєвич іде, і цей увесь світ завоює.

випускали), що вже Миколай Миколаєвич іде, і цей увесь світ завоює.

НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ. Спеціальні загони з собаками, що підтримують зв'язок з окремими позиціями.

Зажив тепер Степурина з молодю жінкою гарно, аж лихо сміється йому.

Жінка, як метелик літає.

Сюди туди митнеться і все, як золото блищить.

Скрізь чисто, гарно й хороше.]

Жінка й дома порається й до людей піде заробить.

Радіє Степурина не тому, що лихо втекло, а що в хаті жінка молода утоми не знає.

Степурина й на полі косить — обличчя на сонці сміється: його Софія в'яже, загібає й снопи складає, а сама аж жаром пашисть.

Вечером додому йдуть холодком веселі хороші.

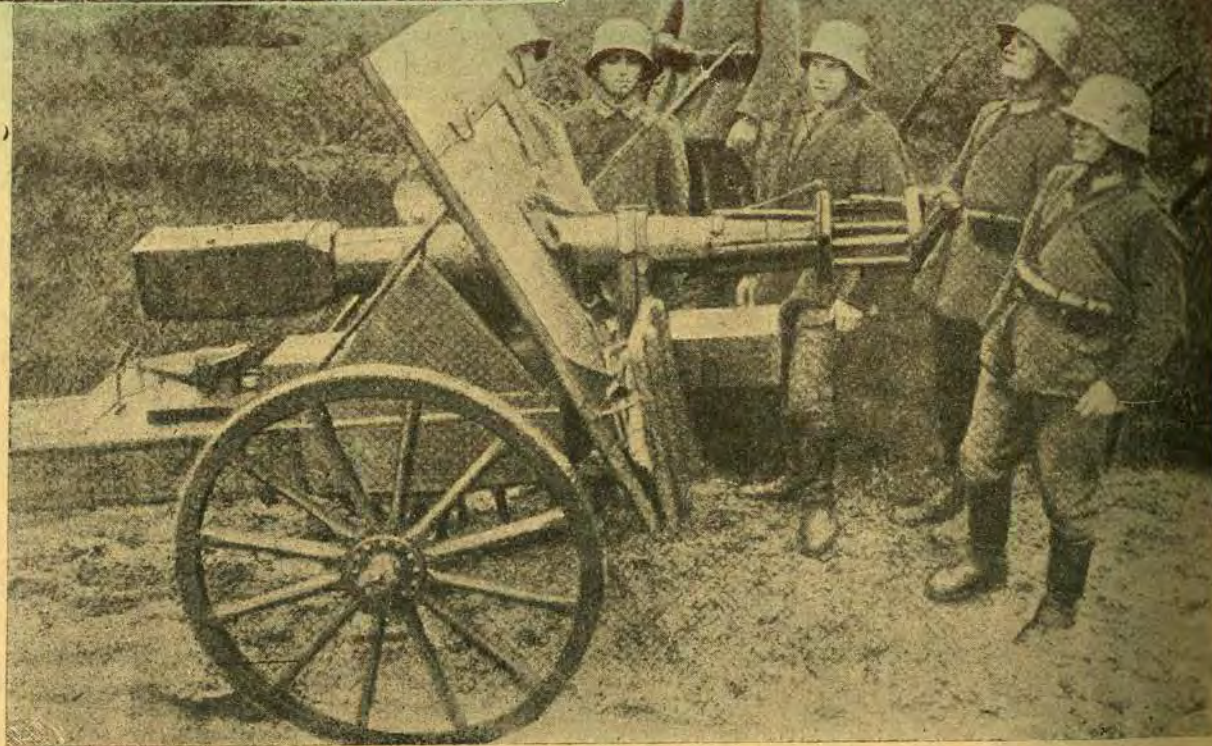
Пожали, повозили, сміючись удвох змолотили й незчулись де й осінь узялась, а потім і зима.

Посватали люди їх дівчину — видали й осталися сами.

Ім і байдуже навіть краще, що дітей немає, ніхто їх щастю не заважає.

Ось уже й Петлюра втік. Уже їм і це нічого синько. Щось уже й про приїзду за хатою забув Степурина, забув і про клопотну річку та спірні береги. Сміються наші молоді, тай годі, і живуть собі, як ті маківки на вгороді цвітуть. Степурина вже тепер більше за собою дивиться: вусам ходу не дає, підстригає, та що-суботи голиться.

Отак прожили вони рік, як один день, незчулись коли він і пройшов. А за цей рік скільки того горя та сліз розлилось. Ось на лінії з пушки стіляють: (гонять більшовики Деникіна) т, ах-трах і впала в селі бомба... трах-трах, впала в селі й друга... трах-трах, впала в Степурина в дворі й третя, тай убил в них поросятко. Вискочили з хати наші молодята, посміялися собі тай годі, і знову до себе в хату, як тхір у нору.

НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ. Дерев'яна гармата, замість старовинних заборонених Версальською угодою, збудована для німецьких маневрів.

Турбує це молодих начальників, не дає за діло по справжньому взятись.

А наш Степурина все ще живе своїм щастям, немов у холодочку під жару холодну воду попиває.

Нічого не чує й нічого не знає.

Та на третій рік і його лихо спіткало.

Стала щось його Софія хороша та молода хоріти.

Що день, що два той година, а за місяць вона вже як жовтняк ходила, бо-ж кого лихо красить.

Та й стала вона з молодою та хорошою брідною бабою.

І зігнуло її жовту аж дугу.

Перелякався наш Степурина на смерть.

Став питати, та чого воно, та як воно.

А Софія почервоніла, та :

— Я, мов, нічого не знаю!

А сама вже як жовта світка ходить.

Степурина, як несамопитий закричав.

— Треба-ж люде й шикать.

Почалися ліки.

Ну зразу бабів накликали.

А з них одна гарно знає, а друга ще краще.

— Це дурниці — кажуть, — видиме діло, з люде сталось.

Довго, довго шептали різним зіллям напували, мало й у яму Софії загнали!

В Степурина нарешті терпець увірвався.

Розігнав бабів, запріг нячку й до лікаря у місто повіз свою Софію.

Подивився лікар на хору тай почав лятись, що з такою хворобою ляжуть собі дома й не лкуються, а коли вже й допомогти не можна тоді вже згадають про лікаря.

Що далі, то й гірше Софії: ніякі вже ліки не помагають. Степурина став за хату вчашати. Курить люльку за люлькою. Дим ходить попід стріхою між грушею й далеко в небо залітає. А вуси знову відросли й дивилися на землю. Журився наш Степурина й тяжко журился. А тим часом Софія зовсім злягла й о Покрові — вмерла.

І знову zostався наш Степурина та ще й зовсім самотнім. Ходить, як старий: постарів, обріс і вуси аж додолу схилились. Зовсім руки опустив. Тут і холод великий почався і зіп'яв гуде в трубі.

НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ. Польови вправи німецької кінноти в присутності Гінденбурга.

Сидить Степурина за хатою не одну ніченьку, а вже аж доки знову клопотна річечка заспорилась з берегами, чи вернеться пани, чи пропало все.

Сидить старий та худий і ладу вже не дасть своїм думкам: то з будинком драним разом зітхає, що їхнє власне щастя розтало та раптом кулаками до нього затрясе.

Уже й травицею запахло й дикі гуси пролетіли, земля почала парувати і ще раз сидів Степурина на призбі за хатою та вже розмовляв з старими панамі:

— За віщо ви клати мене бачите, бачите?

В Степурина нарешті терпець увірвався.

Розігнав бабів, запряг конячку й до лікаря у місто повіз свою Софію.

Подивився лікар на хору тай почав лаятись, що з такою хворобою сидять собі дома й не лікуються, а коли вже й допомогти не можна тоді інші згадають про лікаря.

Що даліше, то й гірше Софії: ніякі вже ліки не помагають. Степурина став за хату вчашати. Куриць люльку за люлькою. Дим ходить попід стріхою між грушею й далеко в небо залітає. А вуси знову відросли й дивилися на землю. Журився наш Степурина й тяжко журився. А тим часом Софія зовсім злягла й о Покрові — вмерла.

І знову зостався наш Степурина та ще й зовсім самотнім. Ходить, як та гиря: постарів, обріс і вуси аж додолу схилились. Зовсім руки опустив. Тут і холод великий почався і вітер гуде в трубі, тріскотить у печі та ще більшу тугу наганяє а темна тиша, як із вікон того будинку, жене його з хати. І сидить Степурина серед ночі один, як палець, на призьбі за хатою. Кругом нього дерево шумить, та груша мерзлыми гілками по обличчю б'є і в вуха нашіптує: „Сам, Степане, зостався, сам... ну посидь-же тепер біля мене...“.

І сидить Степан на холоді та люльку курить, а гляне на той бік однини на драний будинок, покиває головою тай каже:

— Отак значить: і ти сирота і я сирота... в тебе землі, в мене жінку тай зостався у нас лише сови на вікнах.

НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ. Польови вправи німецької кінноти в присутності Гинденбурга.

Сидить Степурина за хатою не одну ніченьку, а вже аж доки знову клопотна річечка заспорилась з берегами, чи вернуться пани, чи пропало все.

Сидить старий та худий і ладу вже не дасть своїм думкам: то з будинком драним разом зітхає, що їхнє власне щастя розтало та раптом кулаками до нього затрясе.

Уже й травицею запахло й дикі гуси пролетіли, земля почала парувати і ще раз сидів Степурина на призьбі за хатою та вже розмовляв з старими панами:

— За віщо ви кляті мого батька вбили?

— Але не міг уже встати. Ізнову закричав:

— Ого-го... які поїхали хороші... та всі в золоті... і батько з ними... Тату, тату скакайте сюди, бо он пани... скоріше тікайте!.. Дивіться: вони Софію повели!!!

Степурина схопився вже бігти і біля призьби впав.

На другий день сусіди поховали Степурина, коли так хороше горіло сонце.

Марія Проскурівна.

М. Йогансен.

С Т Е П.

Маркс бороду у жито занурив,
Проміння в степ посіяв золотаве
Мільйони зерен, мільйони снів,
Сипнув у поле, кинув на отави.

А небом їдуть водянні вози
Над океаном орної країни,
Старий Чумак береться за гузир
І хмарам набатовує на спини.

По берегах повстання і пісень
Над ріками радянських революцій.
В далеку путь налагодився день
Й ховає сонце в сивім капелюсі.

Центральна Научн.
учебная библиотека

ВСЕСВІТНЯ

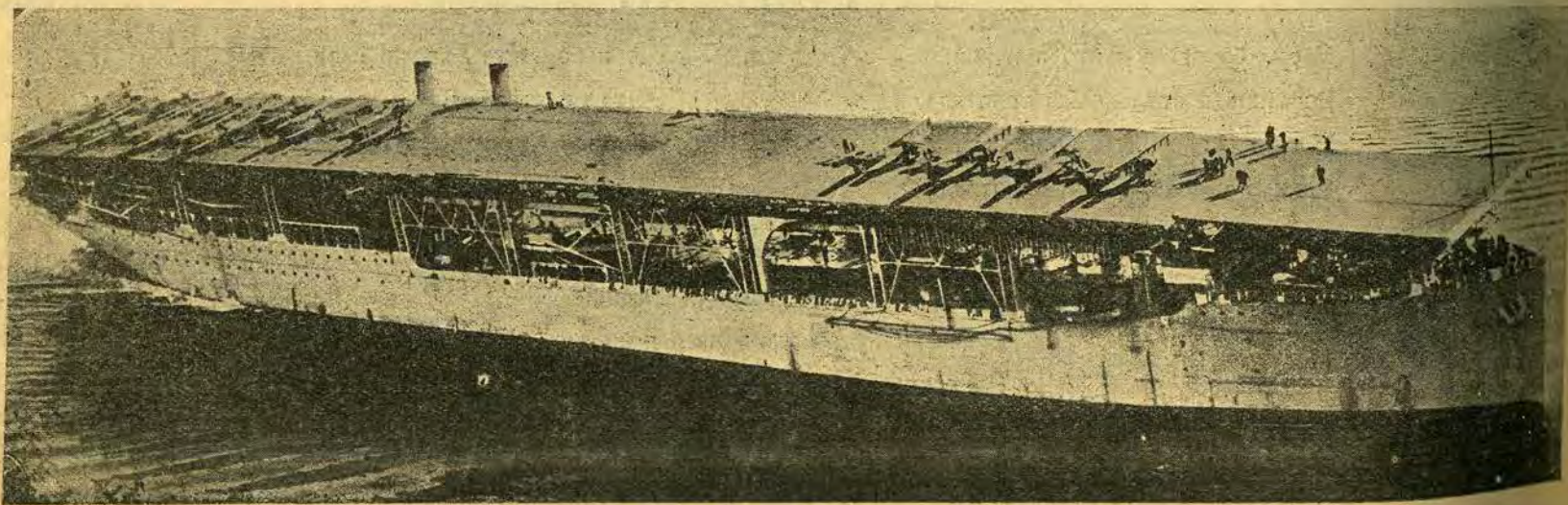

Американські маневри.
Димова завіса.

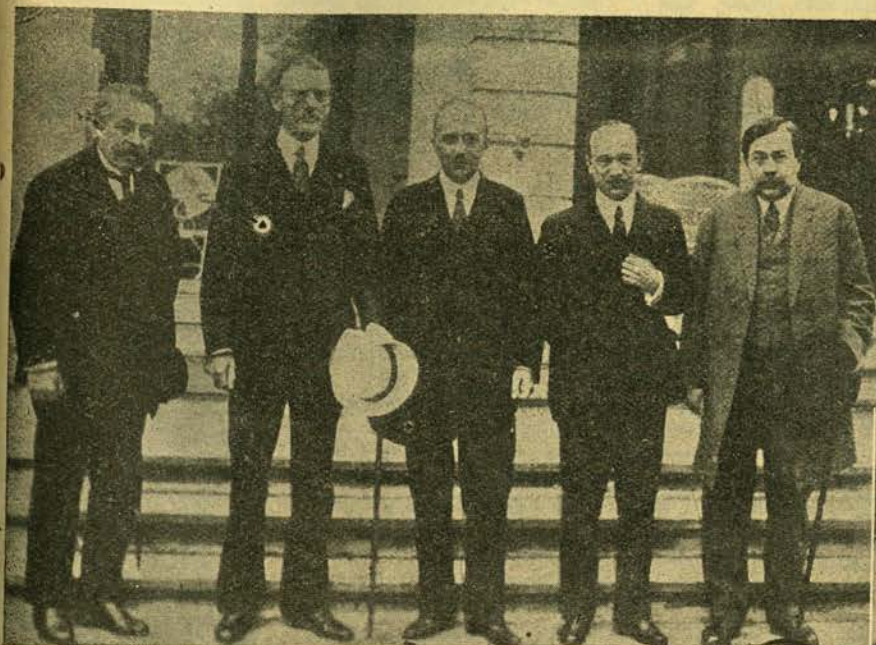

У день 25 роковин польоту першого дирижаблю сист. Цеппелін у Фрідріхафені відбулись змагання повітряних шарів. В овалі—Інтернаціональні авто-гонки в Могеді (Італія).

Аеродромне судно американської флоти з 14 аеропланами на верхній палубі.

І Л Ю С Т Р А Ц І Я.

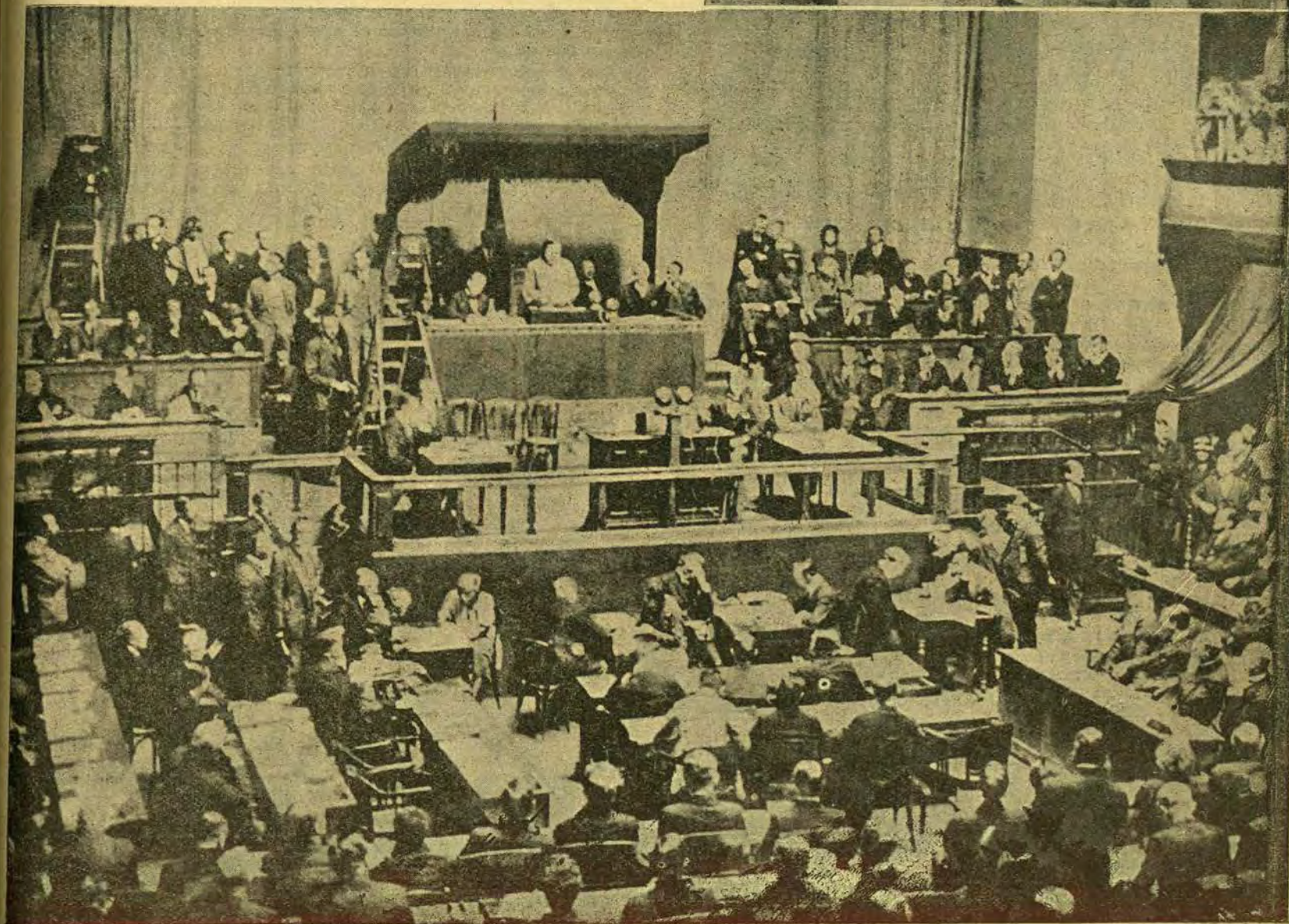

Остання сесія лігі націй.

Зверху—після засідання лігі націй—зліва направо: **Бріан** (представник Франції), **Чемберлен** (представник Англії), **Бенеш** (представник Чехо-словащини), **Соціалаз** (представник Італії), **Пенлеве** (представник Франції). Праворуч.—Вхід у будинок засідань лігі націй. Внизу.—Засідання лігі націй у Женеві. Пенлеве, як голова, проголошує останню промову перед поверненням до Парижу.

Праворуч.—Вхід у будинок засідань лігі націй. Внизу.—Засідання лігі націй у Женеві. Пенлеве, як голова, проголошує останню промову перед поверненням до Парижу.

СУЧАСНА ПАЛЕСТИНА

Палестина. Місто Ліда в околицях.

біля восьмої частини її орється, та й то примітивно дерев'яним, залізом тільки окутим ралом.

Жарко там, сухо. Весну, літо і осінь не буває дощу. Рідко й хмари бувають. Палить гаряче сонце, вигорає трава, загигає рослинність і тільки поля зеленіють та зелено-сірим, пилом покритим листом, трепочуть маличні дерева.

Лише пізньої осені починають падати дощі і ллють цілу зиму до весни. За три місяці опадів буває більш ніж у нас за весь рік.

І з осінніми дощами все починає зеленіти, як у нас на весні. Зимові зливи часто шкодять садам та оселям.

А по ранній весні квітне все і незабаром знову палке й гаряче сонце все палить, нищить, горить все...

Біля Яфи, та місцями в Іорданській долині, рослинність напів тропічна. Чимало пальм вахлярових та фінікових, ростуть банани, сила гіган-

Маленька країна Палестина. Разів у п'ятнацять менше за Україну. І людей живе там не багато. Трохи більше за 700.000 чоловік.

І хоч вважають її за країну єврейську, але євреїв там живе всього 115.000.

Бідна, убога країна. З двох боків до неї підходить пустеля і гарячий подих її відчувається майже у всій Палестині.

Ґрунт—кам'яно-вапняк сирій і голій. Навіть по нивах скрізь, наче хто навмисне розсипав, — більші і менші шматки того-ж сірого каменю.

Більшість землі лежить без обрібку. Тільки щось

Там жінка-рабіння. Її купують у батька і далі доля її—праця, праця і праця.

Чоловік лише виоре землю та поїде побазує. Решту все робить жінка. І частенько можна бачити, як чоловік їде на ослі, а позаду пішки їде жінка і несе тяжку ношу на голові. Вони все носять на голові і глек із водою, і хліб з поля і корзину з городиною, чи з чимось ще...

Що багатіший чоловік, то більше жінок він має, тим менше сам працює.

Подекуди ближче до міст почали араби за останній час переходити до більш інтенсивних культур. Розводять виноград, садять міндаль, викохують апельсинові дерева.

Ліпше живуть євреї-колоністи.

Вони приїхали з грішми; вони по тих країнах, де жили раніше бачили культурне життя.

Будинки в них з цегли, або з тесаного каменю, біля хати садок.

Вони більше працюють над інтенсивними культурами виноград, міндаль, апельсини.

Сіють хліб. Обробляють землю краще за арабів і земля у них ліпше родить.

Ворогують вони між собою. Почувають араби, що колоністи євреї сильніше за них економічно; бояться, що одбируть від них землі.

Оті вкриті каменями ниви, які так тяжко орати, а без яких і прожити буде неможна.

Частина селян-арабів виграла від цієї колонізації.

Вони продали частки своїх земель, і на ті гроші завели інтенсивні культури і зараз з решток землі мають прибутків не менше ніж з цілого свого поля.

Але більшість арабів не є власниками своєї землі. Вони сидять на землі араба-поміщика. Той її продає колоністам і тим хто раніше сидів на цій землі, що зробив її, хоч бодай як лодючою потом своїм і батьків своїх, треба її залишити.

Тут часто доходить до кривавих сутичок.

Бо селяни араби вважають землю за свою—і батько, і діди, і прадіди його обробляли цей клапоть землі своїми рукама. Але на підмогу арабському

Арабки йдуть по воду.
Ззаду видно хати.

біля восьмої частини її ореться, та? й то примітивно дерев'яним, залізом тільки окутим ралом.

Жарко там, сухо. Весну, літо і осінь не буває дощу. Рідко й хмари бувають. Палить гаряче сонце, вигорає трава, загибає рослинність і тільки поля зеленіють та зелено-сірим, пилом покритим листом, трепочуть масличні дерева.

Лише пізньої осені починають падати дощі і ллють цілу зиму до весни. За три місяці опадів буває більш ніж у нас за весь рік.

І з осінніми дощами все починає зеленіти, як у нас на весні. Зимові зливи часто шкодять садам та оселям.

А по ранній весні квітне все і незабаром знову палке й гаряче сонце все палить, нищить, горить все...

Біля Яфи, та місцями в Іорданській долині, рослинність напів тропічна. Чимало пальм вахлярових та фінікових, ростуть банани, сила гігантських кактусів, гаї апельсинів.

Це все тільки біля річок, або там де є штучне зрошення.

А де менше води там лише масличні дерева та кактуси, що їх, як у нас дереву, насаджено замість огорожі.

Бідно і нужденно живуть арабські селяни. Тяжка їх праця і мало родить земля. Звичайно утричі повертає вона йому зерно, що сіє він по весні, чи в-осені. А коли вродить самп'ять він вважає себе вже щасливим.

Некультурний і бідний, він оре землю так, як орали колись його прадіди. Не оре, а дряпає землю своїм ралом. А часто буває, що розкидає зерно пшениці по неораному полю, а тоді вже пройде по ньому ралом, що злегка землею те зерно притрусить і край вже.

Машин він жадних не знає. Хліб жнуть серпами, або виривають з коріннями. З поля хліба не возять. Араб-селянин такий убогий, що й воза не має. Хліб переносять з поля до дому жінки. Там його на току гарманиють або впрост биками, або їх запрягають у пристрій окремий—дошку, що знизу на неї набито гостре каміння. На дошку стає араб і поважно гонить воли. Заодно й вимолочує зерно, і ріже солону, наче на січку.

Коней селяни майже не мають, лише бики, осли та верблюди. Верблюдом роблять усе: і землю оруть, і каміння та поклажу різну возять і на базар ним їздять.

Хати низенькі, тісні, без вікон їх складено з грубою нетесаного каміння. Хто багатіше—робить хату з цегли-сирцю, робить лише там, де на місці можна дістати глину.

Одягнені вбого. Чоловіки носять тюрбани і довгі халати, на зразок тих, що у нас носять бурсаки. Жінки хоч мусульманки, а ходять без чадри, не закривають обличчя.

Більшість землі лежить без обробки. Тільки щось дерев'яним, залізом

економічно; бояться, що одбируть від них землі.

Оті вкриті каменями ниви, які так тяжко орати, а без яких і прожити буде неможна.

Частина селян-арабів виграла від цієї колонізації.

Вони продали частки своїх земель, і на ті гроші завели інтенсивні культури і зараз з решток землі мають прибутків не менше ніж з цілого свого поля.

Але більшість арабів не є власниками своєї землі. Вони сидять на землі араба-поміщика. Той її продає колоністам і тим хто раніше сидів на цій землі, що зробив її, хоч бодай як лодючою потом своїм і батьків своїх, треба її залишити.

Тут часто доходить до кривавих сутичок.

Бо селяни араби вважають землю за свою—і батько, і діди, і прадіди його обробляли цей кляпоту землі своїми руками. Але на підмогу арабському пану й колоністу приходять англійський закон, суддя, поліцейський і хоч не хоче араб-селянин, а нарешті його вигонять з поля і з хати.

Найбільші місця в Палестині—Єрусалим та Яфа.

Яфа найбільший порт, через який переходить майже вся зовнішня торгівля.

Ввозять апельсини, маслини, вино. Ввозять: мануфактуру, узуття цукор, тютюн, картоплю, хліб, ліс і т. інше.

І од нас туди ввозять чимало: лісу, цементу, дощок, борошна, цукру. Ввозять значно більше, а ніж вивозять. Бо Палестина не в стані прожити з того, що там виробляється.

Сама Яфа—як і інші східні міста.

Брудно, вулиці вузькі, скрізь гамір, крик; все сорокато, барвисте.

Рядом з нею, як її частина росте нове місто—Телавів.

Його будують за європейськими зразками—вулиці широкі, частину їх асфальтовано, садки і т. и.

Тут живуть виключно євреї, буржуазна частина їх.

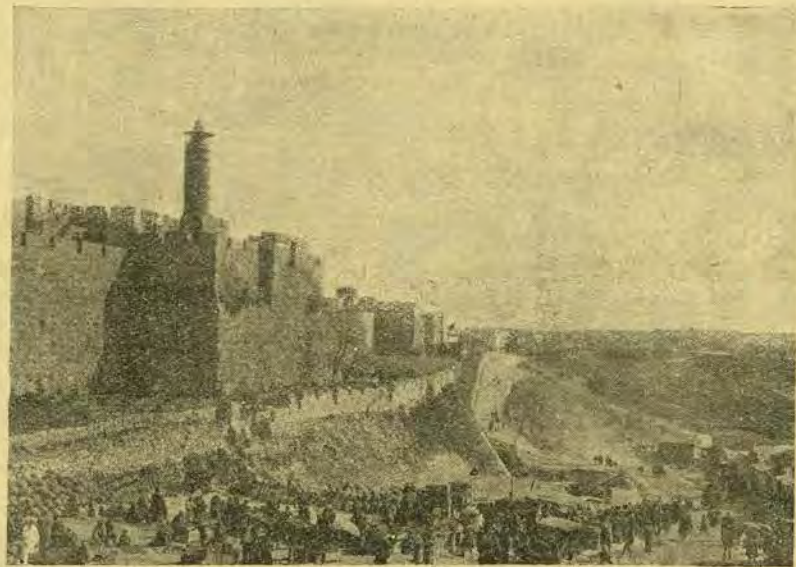
Бо робітник євреї, що сам будував ці гарні будинки Телавіва живе десь на пісках, в дощаних бараках.

А молоді часто й зовсім не має помешкання, ночує десь у садку або і впрост на даху.

Яфа це ворота, через які входить до Палестини головна маса емігрантів-сіоністів. Тут вони вперше пробують щастя.

Хто з грішми приїхав купувати землю, будує доми, починає торгівлю.

А більшість їде до Телавіву, тискали на плечах каміння на третій, четвертий поверх будинків, що стро-

Стіна Єрусалима біля Яфських воріт.

Арабки йдуть по воду. Ззаду видно хати.

ються, хоч не собі, так зате для своєї, для власної єврейської буржуазії, бо самому йому там зараз не доводиться жити.

А доведеться може колись, коли стане свідомим своєї сили, коли добре в чому справа.

Заробляє робітник 30—40 піястрів. Це на наші гроші 3—4 карбованця.

Але життя таке дороге, що ті з робітників, що мають родину, ледве чи виробляють на хліб, гурки та баклажани.

Кімната в підвалі на місяць 30 карб., фунт м'яса карбованець, масло 2 $\frac{1}{2}$ —3 $\frac{1}{2}$ карб.

А до того ще й часто без роботи сидять.

Тут в Палестині у багатьох з них скоро з голови виходить сіонистичний туман і багато тих, що приїхали сюди як гарячі націоналісти, що радо йшли на всяку роботу, на всякі злидні, аби послужити своїй рідній єврейській буржуазії збудувати національну буржуазну державу скоро міняють свої думки.

Скоро ставали свідомі своїх класових інтересів.

За останні часи все більше й більше впливу тут має ще молода правда, комуністична партія, що міцніє все більше.

Єрусалим в ньому сімдесят тисяч мешканців. З них 40000 євреїв.

Тисяч двадцять арабів, а решта: греки — вірмени, європейці всіх націй.

На зовні зберіг він багато ще від біблейських часів — тіж типи одяга, мабуть, такі-ж і базари, де крику і фарбів більше, а ніж товарів.

Він центр трьох релігій — єврейської, християнської та мусульманської.

Кожна з них має тут свої головні святині — церква, що стоїть над Голгофою, рештки західньої стіни храму Соломона, мечеть Омара, сюди ще так до недавня тяглися думки десятків мільйонів людей, сюди що-року приїздило тисячі і десятки тисяч прочан з усіх країн світу.

Добре на цім заробляли і попи, і рабини, і мули.

Брали за все — і за те, що показують, і за те, що розказують, і за свічку і за камінець з святої землі.

Ці звички і ці манери залишилися ще й зараз.

Тільки прочан щось не видно. Принаймні тої маси, що була раніше...

І церкви й мечеті порожні...

Єрусалим зараз в Палестині центр єврейської культури — тут централь-

що зможуть залити кров'ю, як це роблять в Єгипті.

Їх хоч не видно, але рука їх почувасться всюди.

Хто зна, чи довго ще так для них буде...

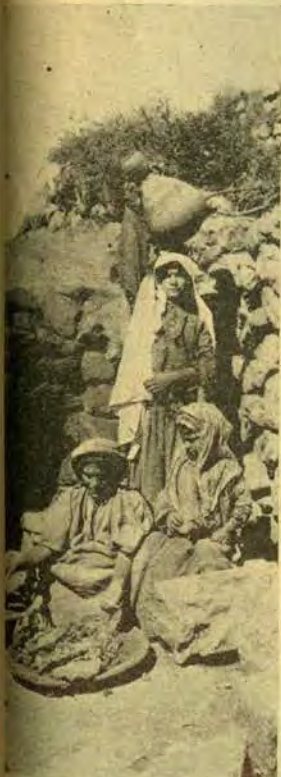
Повстання друзів в Сирії викликає співчуття й серед споріднених їм племен у Палестині.

Росте, вибивається з шовіністичних кайданів, класова свідомість єврейської трудової маси.

Між Сирією і Єгиптом лежить Палестина. Мабуть і в ній недовго пробуде та тиша, якої хотіли англійці.

Арабські жінки переносять додому хліб з поля.

Арабські жінки біля хати готують їжу.

Арабські жінки біля хаги готують їжу.

...церква, що стоїть над Голгофою, рештки західньої стіни храма Соломона, мечеть Омара, сюди ще так до недавня тяглися думки десятків мільйонів людей, сюди що-року приїздило тисячі і десятки тисяч прочан з усіх країн світу.

Добре на цім заробляли і попи, і рабини, і мули.

Брали за все—і за те, що показують, і за те, що розказують, і за свічку і за камінчик з святої землі.

Ці звички і ці манери залишилися ще й зараз.

Тільки прочан щось не видко. Принаймні тої маси, що була раніше...

І церкви й мечеті порожні...

Єрусалим зараз в Палестині центр єврейської культури—тут центральна бібліотека, тут школа середня, тут зародок вищої школи.

По школах єврейських навчання переважно старою єврейською мовою. З жаргоном ведуть боротьбу. В Єрусалимі і в Яфі видаються декілька часописів—єврейською, арабською і англійською мовами.

Справжніх сучасних господарів Палестини—англійців, майже не видко по вулицях...

Вони вміють так вести свою колоніальну політику, що їм не треба багато мати англійців, щоби керувати життям країни, щоби її визискати.

Ліпше внести розбрат серед народів, що живуть тут, загострити національні суперечки, роздори, їх підтримувати, роздмухати огонь, з якого вони сподіваються не буде страшної пожежі, а коли спалахне десь, гадають,

... Землю орють примітивно...

Є чимало ознак, що там не все вже гаразд. Все складніше життя. Заплутуються взаємовідносини.

Почувається, що нетривкий сучасний стан. Шукають інших шляхів. Думки багатьох линуць до С. Р. С. Р. і до неї почалася вже зараз досить численна рееміграція.

І. Мандрівець.

Жнива.

Журиться жито під жаткою,
Клонить колосся налите,
Десь перепілонька падькає:
— Ой, де ви, розгублені діти?

З перевеслами ходять в'язальники,
А сонце, аж капає воском;
Нема економів, начадників—
Лани перейшли до колгоспу.

Засівають снопами дебелими
І копами лан колективу,
Покривають піснями веселими
Багате республіки жниво.

Нехай хмуряться ситі ображені,
Хай сердиться панство багате;
На всесвіт ми трудящим скажемо:
— Пора і для себе вже жати!

* * *

...Журиться жито під жаткою,
Клонить колосся налите,
Десь перепілонька падькає:
— Ой, де ви, розгублені діти?

Вас. Яблуненко.

Донбас.

О, Донбасе Камінногранний,
Радянська домна і мартен,
невтомний край, підйомні крани,
магніт, і рух, і темп.

Чи пам'ятаєш мову предків?
Мені-ж потрібна мова та,
що значе в нетрях вагонетки
тривожний рух—руда!

У низ! У глибі! Криничні кліті.
Залізне стій на кулаки.
Породи лихтарем облиті,
ще лезо в межі скиб.

Дубков Єфим.

„СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК“.

Державна Українська Опера.

Цього року Харківський оперовий театр перетворено на Український Академічний Театр опери та балету. Після великої попередньої підготовки сезон відкрито було 3-го жовтня урочистим засіданням, на якому були представники

Черевик кум звязані.

композитори. Сюжетом для неї, як відомо, взято повість Гоголя тієї ж назви.

Харківський Оперовий Театр, відкриваючи цією оперою се-

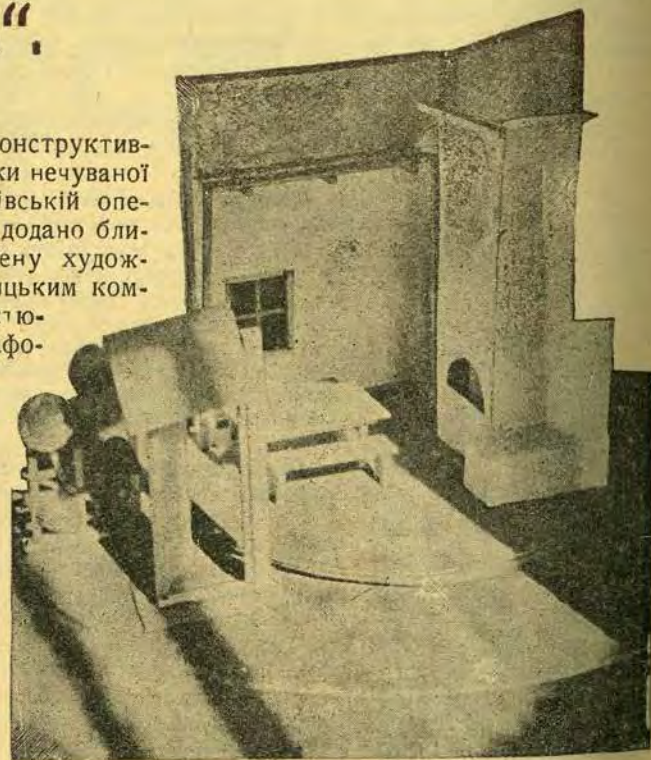
До цієї конструктивної установки нечуваної ще на Харківській оперовій сцені, додано блискуче зроблену художником Петрицьким композицію костюмів та бутафорії. Ніщо не було перебільшено, але все ждивно нагадувало дійсність. Убрання, бутафорія і світлові ефекти вистави давали блискуче видовище для ока. У виставі брав участь також балет, що виконував циганські танці та гопак. „Сорочинський ярмарок“ вдався і з вокального боку: хоч у виставі більшість ролів розподілено серед молоді, однак, через те, що у всіх виконавців були добрі і свіжі голоси, з музичного боку вистава теж вдала.

Оперу „Сорочинський Ярмарок“ написав композитор Мусоргський, не задовго до смерті, а після його смерті її оброблювали різні російські

Щоби збільшити й поліпшити музичний бік вистави, перед 2-ю дією вставлено відому симфонічну картину Мусоргського „Ніч на Лисій Горі“, що її блискуче провів диригент оперового оркестру Л. П. Штейнберг.

Уся вистава—яскрава, барвиста, радісна.

У музичному житті української столиці „Сорочинський ярмарок“ безумовно—велика подія.

Макет до другої дії худ. Петрицького.

Червик кум звязані.

композитори. Сюжетом для неї, як відомо, взято повість Гоголя тієї ж назви.

Харківський Оперовий Театр, відкриваючи цією оперою сезон і починаючи нову еру в історії українського мистецтва, не обмежився тільки перекладом тексту на українську мову. Завдання театру було ширше — відійти від оперового шаблону і дати стару оперу в новій трактовці і в новім художнім оформленні. З цією метою постановщики опери (режисер Боголюбов і художник Петрицький) підійшли до „Сорочинського Ярмарку“, як до гротеску, тобто, до перебільшеного змалювання того смішного, на нашу думку, що є в старому побуті. Інакше кажучи, „Сорочинський Ярмарок“ мусив появилися перед публікою не як реальна картина минулого, а як явище, відеркальне не у кривому дзеркалі нашої сучасности.

Здійснюючи поставлене перед собою завдання, постановщики, насамперед переформували всю сценічну площадку. Замість звичайних реалістичних декорацій, на сцені, що крутилася, зроблено конструктивну установку, яка дуже скупими і скромними засобами показувала глядачеві установи та заклади, що існують на ярмарковій. Радіусами, обгорнутими простим сірим полотном, і відповідними написами глядачеві показують, що тут — кузня, далі — шиньок, а там — хата Червика. В конструкції художника все це було сполучено до купи, але через те, що сцена крутилася, можна було, пересуваючи окремі частини конструкції, показувати глядачеві те, що потрібно по ходові п'єси.

писав композитор Мусоргський, не задовго до смерті, а після його смерті її оброблювали різні російські таві брав участь та-кож балет, що виконував циганські танці та гопак. „Сорочинський ярмарок“ вдався і з вокального боку: хоч у виставі більшість ролів розподілено серед молоді, однак, через те, що у всіх виконавців були добрі і свіжі голоси, з музичного боку вистава теж вдала.

Щоби збільшити й поліпшити музичний бік вистави, перед 2-ю дією вставлено відому симфонічну картину Мусоргського „Ніч на Лисій Горі“, що її блискуче провів диригент оперового оркестру Л. П. Штейнберг.

Уся вистава — яскрава, барвиста, радісна.

У музичному житті української столиці „Сорочинський ярмарок“, безумовно, — велика подія.

І. Гуркельтауб.

Хівря та Червик.

„Пухкий пиріг“

Другий сезон свій у Харкові „Франківці“ почали перекладною п'єсою Ромашова „Пухкий пиріг“. Торік у Москві п'єса ця наробила великої бучі. Багато суперечок, багато паперу, багато чорнила витрачено було з приводу цього „пирога“ і все-ж таки начинити його смачною начинкою нікому не вдалося. „Пухкий пиріг“ так і зостався порожнім, не зважаючи на найстаранніше намагання режисури надати йому гостроти конструктивною постановкою.

До банку, що має на чолі червоного директора, прилипає компанія завзятих спекулянтів — „дільців.“ Головна особа в цій компанії — спритний, меткий, зовсім не солідний, хоч і рекомендований за Наполеона від спекуляції, Рак.

Виростають фіктивні капітали, на них будуються „великі“ підприємства. Ракові щастить придбати до себе віру червоного директора. Він одержує в банкові відповідальну посаду, використовує своє становище на різні махінації.

Директор довіряє Ракові. Енергія і спритність цього останнього скоряє директора. Крім того безвільний директор захопився танцюристкою Рітою. Йому майже не до банку тепер. І поки директор розважається з Рітою, Рак не зівас, Рак якнайбільше використовує своє становище... А кінець?—Кінець такий як взагалі буває в таких випадках: компанію „ділових“ людей—під суд, директора—під суд. У п'єсі Ромашова є й „жертва“—це дружина директора. Якоюсь смутною, блідою тінею вона проходить у п'єсі. Покинена чоловіком, що закохався в танцюристку, підчас „катастрофи“, коли всі стали чужими, а танцюристка просто пішла собі геть, вона простягає чоловікові руку. Ця зворушлива ідилія завершує п'єсу.

Дешевими річчями, сантиментами, недокровністю начинено „Пухкий пиріг“. Дуже схоже на те, що мотив „пирога“ взято з натури, з процесу Краснощокіна видатного революційного діяча Сибіру, що скінчив свою кар'єру тюрмою за банківські махінації. Життя показало широкий розгін, піднесення і на-

Рак у кабінеті директора.

неповіривши текстові автора, (та-ж й ніхто не повірять!) відкинув думку про „Наполеона“ і виобразив усіх цих Раків, Обридайлових, „американських представників“, то-що мизерними крутіями. А червоного директора?

То що-ж, коли він міг повірити Ракові, коли танцюристка

найбільше використове своє становище... А кінець?—Кінець такий як взагалі буває в таких випадках: компанію „ділових“ людей—під суд, директора—під суд. У п'єсі Ромашова є й „жертва“—це дружина директора. Якоюсь смутною, блідою тінею вона проходить у п'єсі. Покинена чоловіком, що закохався в танцюристку, підчас „катастрофи“, коли всі стали чужими, а танцюристка просто пішла собі геть, вона простягає чоловікові руку. Ця зворушлива ідилія завершує п'єсу.

Дешевими річами, сантиментами, недокровеністю начинено „Пухкий пиріг“. Дуже схоже на те, що мотив „пиріга“ взято з натури, з процесу Краснощокова видатного революційного діяча Сибіру, що скінчив свою кар'єру тюрмою за банківські махинації. Життя показало широкий розгін, піднесення і нагальний занепад, а Ромашов взяв копію, бліду, неправдиву, нецікаву. Не вийшло ніякого Наполеона—вийшов просто мізерний шахрай, і тому чесний червоний директор неправдоподібний, надто наївний: ба й справді, чи-ж може серйозна людина серйозно повірити Ракові?

У театрі Франківців до „Пухкого пиріга“ поставилися, як і слід ставитись. Режисер Глаголін оправив цю сіреньку побутову п'єсу в конструкції, надав їй комедійного характеру і,

Танок Ріти Керн.

То що-ж, коли він міг повірити Ракові, коли танцюристка

Арешт Обридайла.

могла закрутити голову,—що-ж крім простодушного, трохи нестямного і, спасибі режисерові, не дуже дурну людину можна було виобразити? Правда, дуже огиналася, дуже протестувала п'єса проти конструкції. Побутовим характером своїм нескладається вона в мудровані, рухомі надбудови. Лекше дихати було-б їй у реалістичній обстанові, без рухомих кол та рухомих драбин. Крім Рака у п'єсі нема типів, нема яскравих місць, нема соковитого побуту. Є трохи комедійного матеріялу. Оце й усе.

В. Ів.

НА РУЇНАХ

МАНАСТИРЯ

Ліс був похмурий й тихий, удень тут стояв мрак й навіть сонце не могло пробитись крізь густі верхів'я дерев. В лісі віяло прохолодою, а з низин підіймалася пара землі, подекуди струмись густо насичений запахом явору...

В лісі міцно протоптані десятиріччями круті стежки...

Шарудить лист осінній під задуманою ходою похилих ченців... Глиб'ю зітхання вириваються з гр. дей, бездумні очі блукають у лісі...

Втуплено бродять ченці по келії, похило, немов чорні отари овець розбрелись на подвір'ї, немов чорні, зловісні тіні—у лісі...

На дзвіниці бамкнув дзвін, жалібно задрижав у повітрі (затріпотіла стара тополя...), покотивсь верхів'ями дерев, очеретами, водою. сполохнув якусь пташку й подався десь у далечинь лісів...

Останній дзвін...

Завтра вже не перехреститься затурканий дядько, йдучи повз монастир...

II.

Священий шантан.

Охтирський монастир надійно левий віки свого

„алчущим і жадущим“—білотелесим дачнищам переважно, що приздили сюди збувати свій жир, воєнщині, купцям, дворянам... Вони-то й давали прибутки монастирєві.

О 9 год. вечора зачинялась монастирська брама й цілу ніч невщухали дикі оргії...

Дачниці, переважно з нахилом до поезії, то ті більше рибку божу місячної ночі з ченцями ловили.

Це тут Арцибашев писав свого „Санина“.

„Радість всіх скорблящих“.

Найвигіднішим комерційним підприємством для монастиря був хресний хід на трійцю Переносили Охтирський, явлений і чудотворний образ...

Люду—видимо-невидимо. З далеких губернь сходились богомольці на цей день сюди.

Урочисто вирушає похід.

Сонце золотить ризи, засліплює каскад відблиску, благоговійна радість сяє на миротворних лищах...

Полк бравих гусарів, що неодмінно стояв у Охтирці проводжає похід срібни-

I.

Останній дзвін.

За обрисами лісу гостроверхі шпилі монастиря вип'ялись...

Зеленим озером розлялись луки, розбіглись аж під самі стіни лісу...

Вибігла з лісу Ворскла, повилась луками й хмари відображалась в її водах, підбігла аж під саме згір'я, підмила круті яхонтові береги, коріння дідуганів-дубів й зробила тиху яхонтову затоку... дугою обігнула монастир, еластично випросталась і побігла знов у ліс...

Величкі дуби озивались над водою, темною на

I.

Станній дзвін.

За обрисами лісу гостроверхі шпилі монастиря вип'ялись...

Зеленим озером розлялись луки, розбіглись аж під самі стіни лісу...

Вибігла з лісу Ворскла, повилась луками й хмари відображались в її водах, підбігла аж під саме згір'я, підмила круті яхонтові береги, коріння дідуганів-дубів й зробила тиху яхонтову затоку... дугою обігнула монастир, еластично випросталась і побігла знов у ліс...

Величні дуби схилились над водою, темною немов смола, чистою немов живе срібло, поповзли на високе згір'я, тісно оточили стіни монастиря...

...Ханна виринають з гр. дей, бездумні очі блукають у лісі...

Втуплено бродять ченці по келії, похило, немов чорні отари овець розбрелись на подвір'ї, немов чорні, зловісні тіні—у лісі...

На дзвіниці бамкнув дзвін, жалібно задривав у повітрі (затріпотіла стара тополя...), покотивсь верхів'ями дерев, очеретами, водою. сполохнув якусь пташку й подався десь у далечинь лісів...

Останній дзвін...

Завтра вже не перехреститься затурканий дядько, йдучи повз монастир...

II.

Священий шантан.

Охтирський монастир налічує довгі віки свого існування... Серед розкішної дачної місцевости готелі монастиря широко одчиняли літком двері всім

„Радість всіх скорблящих“.

Найвигіднішим комерційним підприємством для монастиря був хресний хід на трійцю. Переносили Охтирський, явлений і чудотворний образ...

Люду—видимо-невидимо. З далеких губернь сходились богомольці на цей день сюди.

Урочисто вирушає похід.

Сонце золотить ризи, засліплює каскад відблиску, благоговійна радість сяє на миротворних лицях...

Полк брагих гусарів, що неодмінно стояв у Охтирці, проводить похід срібними трубами—наче оркестр архангелів...

А позаду пирскають багкі коні, здіймаючи мури куряви, торохкотять купецькі шарабани яства всякого повні.

Під кошлатими шатрами дубів ішло бучне святкування...

Цілий тиждень тоді в готелях лялалось вино рікою...

Краще ніж „Ларьок“ на ярмарку торгують страноприймний будинок... Ченці приязно приймали богомольців з вузликами.

III.

Тернистий шлях.

За обрисами лісу вже не випинаються гострі шпилі монастиря, не сяють хгести на сонці, в то місць, на башті прапор радянський має.

Нове життя б'ється тут, 700 душ дітей живих виховується, працює.

Сімсот душ викинутих життям, сиріт, дітвулиць, на яких життя залишило жорстокі сліди, нашіли тут свій притулок.

З притулів, ізоляторів, просто з благбазу тілась сюди дитвора, при несла з собою зухвалу вуличне нахабство, лютість, ненависть, жорстокі інстинкти.

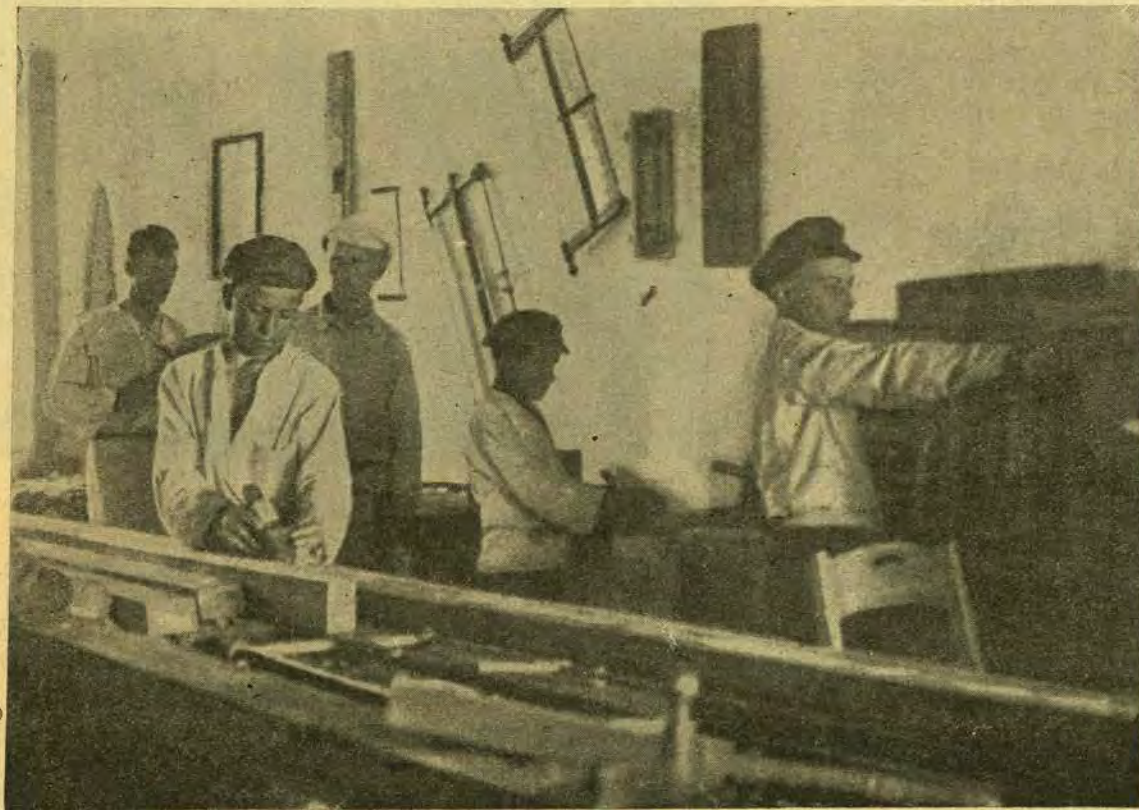
Рванулась вулиця, наче потік поперек якої ставили греблю, біла, ламала, трошила все.

Не вщухали крадіжки, все, що одгалося—раз-же продавалось... Попробуйте заперечити!

Били тарілки, били коменданта, ножем поранили вчителя.

А тим часом прибула друга партія цілковитої протилежності першій. З пластикою, танцями, деламасією, музикою, з великими претензіями й бажаних трудових звичок.

З шоколадних будинків Харківських. Прибули і зразу-ж:

...Стукали молотки, рубанки стругали...

Достаньте нам амазонкі, хотім на кататься...

А пасху святить в етом году бутут до всього купка ченців зали-

Діточки, діточки. зайдіть-но в аось по хрестіку, просвибочку.. вулиця приперла до завідувача власть в наші руки!

Гелі-ж будучі не в силі зладнати дітворою подались навіткача. ом і Гомора!

а було мати сильну мужість, руку, дужий розум і відданість, розгубитись, стримати стихію, ти в тверде річище.

ли з того, що вилучили вербунтарів, призначили за старшумляли.

з пару днів ті приперли: маєте ось одрізи й триста патрою без бою.

з старших вплинули на дітвору місяць це були більш—менш норіти.

Зав жайворонок.

тя в комуні!
отки, рубанки стругали, завзято руди, худорляві волики повагом легко врізувався плуг в землю ском молодих рук.

Жалібно тріснувши полетів хрест на землю...

Полетів на землю до ніг тих, чії голви сам припинав ногами до землі тисячіліття...

Залізний крок історії...

Й там, де раніш під склепінням розлягалось монотонне „аллілуя“, пахло ладаном, віяло мертвечиною мозку нині—здорове, молоде життя б'ється, творить свої цінності.

А собор — як не радились — будовою своєю так і не був нікуди придатний.

Вирвали серце монастиря, з каміння хліви -- приніс таки користь на своєму вікові...

Сон та акробатика тов. Довгополюка.

Охтирський базар.

Метушня...

Заклопотані, тривожні, жваві лица..

— Кумасю, кумасю, добридень!.. а чули?

— Що таке?..

— Боже мій, боже мій, та таке, що й говорити страшно... Сьогодні вночі, в монастирі, одна жінка чула, чула.. та недоведи бог... на зруйнованій цеглі матір божа плакала.. та так плакала, та так плакала.. потім свічки горіли.. прокляття неслись... все на голову того нехристя — Матвія Довгополюка-завідувача... з'являється й ому, тому нехристю матір божа, з'являється й об'являє.. об'являє, що скоро прийде час, коли вона оно иться.

— Онови-тьсья?..

— Онови-тьсья.. гріхи на-

ші тяжкі... так слухайте-ж далі.. А той хариз з переляку мершій схоплюється з ліжка, вибігає на двір...

— На руках?..

— На руках... Та так підняв...

... Спochивали в холодних обіймах Ворскли...

матір божа, з'являється й об'являє... об'являє, що скоро прийде час, коли вона оно иться.

— Онови-тьсья?..

— Онови-тьсья... гріхи наші тяжкі... так слухайте-ж далі... А той харциз з переляку мерщій схоплюється з ліжка, вибіга на двір, та давай на руках ходить...

... Спochивали в холодних обіймах Ворскли...

— На руках?..

— На руках... Та так цілісіньку ніч і проходив... аж поки треті півні не заспівали.

— З нами хрест святий...

ува
далі
ня, світились очі, радо котився
го чола.

тапи швацькі машинки, уважно
тлані дівочі голівки, старано ви-

допата в молодих руках, задир-
землю.

олегшено зітхнув садок вкритий
світно закивали віти.

дись, вглянувши з-під землі мо-
емов нянька заходилась обережно

ва, луки, дзвінко заспівала бджола,
ий, але добрий ліс...

сь бліді дитячі личики, очі засві-

у мозкові вперше з'явився про-

ась дзвінка пісня жайворонка...

естом хвилюв лись ниви, розпо-
доброго господаря, що кинув здо-
лю...

ог

за

ра

т

ек

сь-ж комсомолія!

... Самі на городах, полях працювали...

—Та тот, мабуть, його нечиста сила маяла.
Гомонить базар..
Таємничі лица,—
шу-шу-шу, шу-шу-шу..

IV

День трудовий...

Одкрива заспані очі світанок, дзеленчать дзвіночки по спальнях, прокидаються діти.

Метушаться, пребирають, тоді мерщій біжать давати лад господарству.

Той виганяє скот на пасовисько, той напуває, готує корм, чистить хліви, той поспішає на кухню, видає продукти...

До півдня одна група працює, друга вчиться, після обіда—друга.

Школа безперестанно працює цілий рік.

Твердо закріпився закон: чотири дні праці, п'ятий спочинок.

В музеї можна побачити шкільну роботу семирічників. Стіни завішано малюнками—комплекси: ферма, коровник, свинарник, конюшня. Паралелі—як в нас і як в селян. Далі засів, робота на городах, багатопільний сівозмін, трьохпіль я, як треба орати, щоб добре вродило (під різні культури) догляд за рослинами.

Кожна тема в малюнках, агрономічних фіксаціях, поясненнях, лозунгах.

Дітвора сама порядкує всюди, керує харчуванням, видає організацією облік праці, працює на полі, городах.

... Над вечір збираються у клубі...

V

На межі.

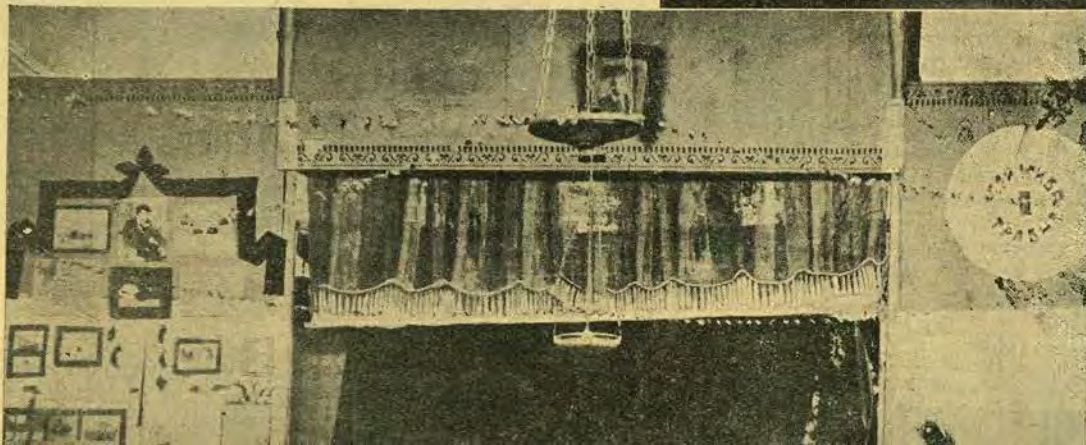
Зазолотилося поле, важким колосом хиляться хліба...

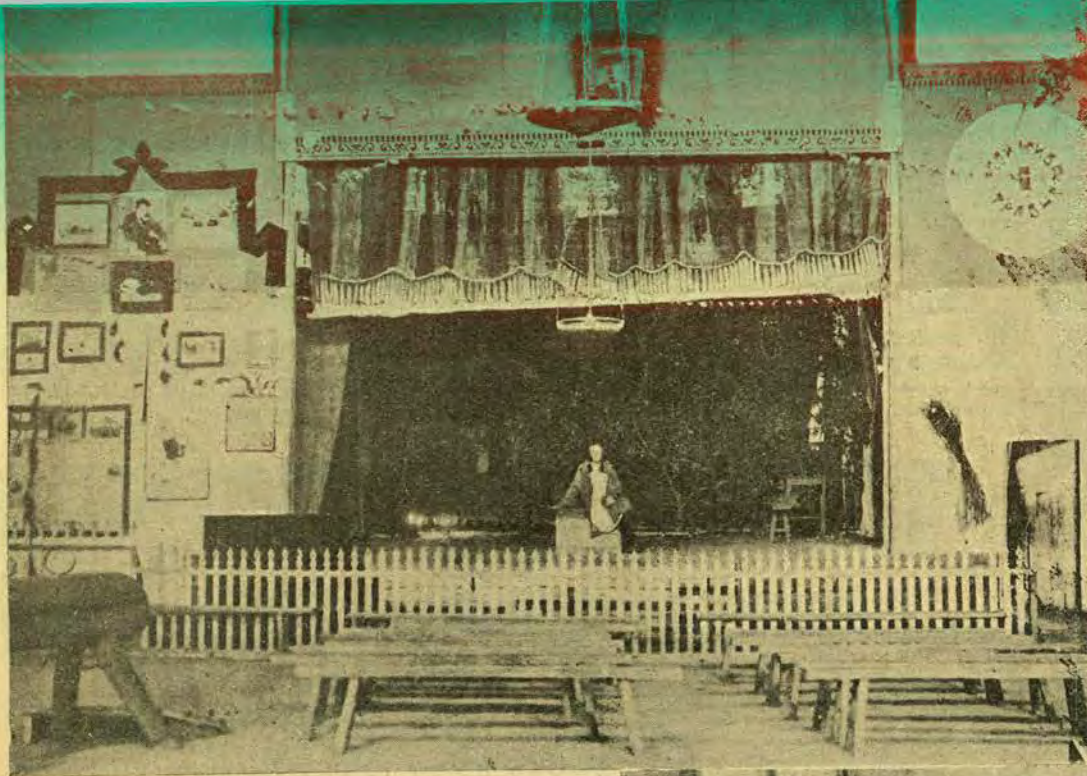
Йшов селянин межею, благоговійно на ниви поглядав.

Вздвош межі йшли рівною стіною високі, густі жита, дзвінко шелестіли стиглим колосом...

Одвів селянин очі від хороших хлібов, глянув праворуч й засмутилося чоло його. По другім боці межі росли ріденькі з чорними галявинами хліба, немічно шелестіли чахлим колосом.

Зірвав селянин колос з лівого боку, вилуцив зерно й довго любовно зважував його на руці.

... В теплій церкві театр улаштували ...

Кожен підліток має свою учотну трудову картку. Все майно, господарство, комори, склади в руках дітвори.

Навіть „кашник“ тут не сидить без діла, а робить якусь сезонну роботу.

Малий кашник, але завзятий!

Вбогою матір'ю народжений, холодними вітрами обвіяний...

Змалечку неокріпла спина, гнулась під тягарем життя, змалечку стерня колюча дряпала ноги, морозили холодні болота...

Змалечку загрубіли руки.

На загубілому дитячому обличчі зморшки важкої школи... Ростуть кріпкі й загартовані життям трудовим!...

.....
Коли-ж надходить вечір, тоді збираються по своїх клубах...

Тісно скупившись нашорощують вуха...

Кліпають заспаними віями...

Натруджені за день засипають, немов снопики...

Натруджені за день засипають, немов снопики...

... Над вечір збираються у клубі...

V

На межі.

«Зазолотилося поле, важким колосом хияляться хліба...

Йшов селянин межею, благоговійно на ниви поглядав.

Вздовш межі йшли рівною стіною високі, густі жита, дзвінко шелестіли стиглим колосом...

Одвів селянин очі від хороших хлібів, глянув праворуч й засмутилося чоло його. По другім боці межі росли ріденькі з чорними галявинами хліба, немічно шелестіли чахлим колосом.

Зірвав селянин колос з лівого боку, вилуцив зерно й довго любовно зважував його на руці.

Тоді сказав:

«Добрі будуть жнива в комуні!

Зірвав з правого—й по вітру пустив...»

VI

...Хороші жнива будуть!..

Минуло два роки...

По вдумливих дитячих, чи то юнацьких обличчях й пізнати не можна колишніх розбишак (ви бачте на слові). Куди дівались благбазівські поведінки, вулична загрубілість?

Ось перед вами троє.

Андрій Криницький—був головою безпритульної ватаги, що давала бої городам, баштанам, з диким вереском інколи пролітала через місто й туди мешканці мерщій зачинали вікониці, а перехожі завертали на подвір'я... Тепер—яскравий політичний робітник, секретар осередку КСМ, дає бої темряві, рутині, (окрім того видаю маленьку таємницю: пише вірші)... Над переніссям десь ділась глибока зморшка дикої неприязни й замість того відбилась легка зосередженість мислячого мозку.

Б. Олександрів—з тої-ж ватаги. Тепер закінчує сільсько-господарську школу, два роки вже головою дитячого Виконкому, веде агрономічну роботу серед селян, людина з глибокою життєвою вдачею,—яскравий громадський робітник.

Нарешті—Анікеєва—чий здоровий сміх, сміх відродженої людини довго брентиме в ваших рюхах, стоятиме у пам'яті світле обличчя... Була батрачка, тепер член бюро комсомола, голова шкільного комітету с.-г. школи з хорошими педагогічними здібностями.

Правда твоя, дядьку—хороші жнива будуть у комуні!

VI

Блискавиці.

Ніч повисла над землею... Безмятежний сон вітає над дитячим місечком, тепло обгортає зморені дитячі тіла.

Десь греміли громи блимали блискавиці... Здаля насувались чорні хмаги.

Далекий та тривожний дзвін долетів, раптом жалібно заскиглив, гойдаючись на віт охвилях...

А ген вдалині миготить, освітлюючи краєвид, полум'я золотить відблиск верхів'я лісу...

В Чернещиці пожега,—вміть облетіло всі кутки.

Нашвидку одягались, запрягали обоза...

Вітер свистів у вухах, бив у розхристані груди, шарпав зо всіх боків, в лице сік дощ, очі заливав... Поспішали на допомогу.

.....

А біля вогнища, з образами беспорядно метушились селяни, голосили жінки, причитували, плакали діти...

А вогонь перекидався все далі...

Аж ось з гуркотом, дзвоном влетіла молода, пожежна команда, дружно взялась до роботи й загасила вогнище.

— Спасибі вам діточки, повік не забудем, село врятували,—дякували селяни.

Безбожники, а роблять божеське діло... митикували...

VII

Шумлять зелені клени...

Прокидається далечінь в туманах..

Сичить тужливо вітер, з півночі, барабанить дощ шарудний...

Журно шумлять зелені клени, де-не-де вітер підхоплює зжовтілий лист лапастий...

— Вставайте-но хлопці, пора,—сказав кремезний юнак одвернувшись од вікна.

— Та я хоч з опівночі готовий,—одказав другий.

Очин за одним підіймались, широко позіхали, одягались, мовчки, заклопотано.

— Ітак сьогодні вирушаєм,—промовив хтось більш, мабуть, для того, аби порушити нудну тишу.

— Чи побачимось, хлопці?—повисло запитання в повітрі...

— Да, два роки...—не доказав хтось думки, одягаючи чобіт.

Але й не треба було.

Кожен тут, здається, знав думки кожного.

Два роки тому їх змучених, обірваних, голодних, але галасливих та загрубілих розбишак було витягнуто з пазурів вулиці, приведено в дитячий колектив.

Покалічені, потріпані життям, вони лише тепер розуміли, що й самого-то життя не знали.

Два роки очишали їх мозок, лікували їх звички, два роки повного, здорового змістом життя.

Щільком перероджені, морально здорові, політично грамотні, свідомі громадські робітники, вони дістали все те, що могли взяти тут—сьогодня розбредуться, підуть дальшими стежками, хто на роботу, хто на цукроварню, на досвідну станцію—до самотійного життя, до роботи.

Засмучено шелестіла самотня, дика груша в стелу...

Під грушею з клучочками за плечима гурт молодих хлопчаків, стояв і довго в задумі глядів на обрій...

Один вітер рукавом мокре обличчя й придушено сказав:

— Дощ іде...

К. Гордієнко.

Вітер свистів у вухах, бив у розхристані груди, шарпав зо всіх боків,
лице сік дощ, очі заливав... Поспішали на допомогу.

А біля вогнища, з образами беспорядно метушились селяни, голосили
жінки, причитували, плакали діти...
А вогонь перекидався все далі...

Засмучено шелестіла самотня, дика груша в степу...
Під грушею з клуночками за плечима гурт молодих хлопчків, стояв і
довго в задумі глядів на обрій...
Один вітер рукавом мокре обличчя й придушено сказав:
— Дощ іде...

К. Гордієнко.

Харків. Площа Рози Люксембург з балкону будинку „ВУФКУ”.

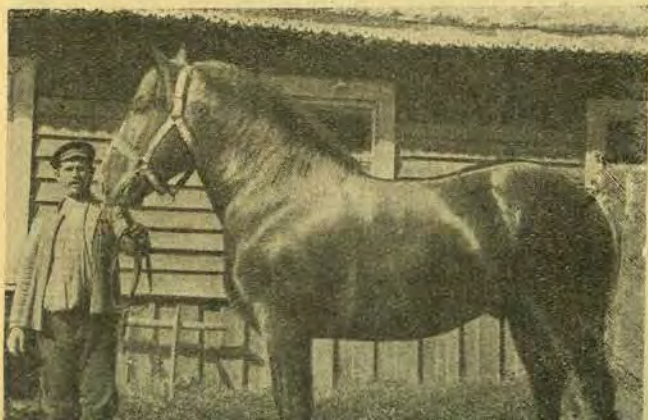
СІЛЬСЬКА ШКОЛА

Сільсько-господарська виставка в Ромнах*

Виставка в Ромнах буває ледве не що-року. Але сьогоднішня виставка найбагатша, найцікавіша за попередні.

Виставка припадає на ярмаркові дні. Люду в цей час в Ромнах видимо-невидимо. Адже всі закінчили возовицю і тепер прийшли поярмаркувати, а одночасно й на виставці побувати. Тільки за два перші дні виставку одвідало тисяч 20 народу.

Найбільшу увагу викликає селянський зразковий двір. Невелика хата обміряється, оглядається середина й зокола. Просовують голови у вікна, входять у двері об-

Іх до цього часу на виставках у Ромні не було ніколи, тепер в окрузі 16, а на виставці 5.

— Скільки він мені зоре за день?— питає дядько.

— За 8 год.—3 десятини. Щоб виорати одну десятину т. еба 1 п. 10 ф. гасу. Це обходиться нам в 5 карб. 50 коп. На зораному трактором полі перебула не одна тисяча селян. Слідом за трактором йде ціла валка й затоптує рівну борозну

— Борозна рівна! 4 вершки як-раз! Плавно кладе скибу, плавно.

— А який він у молотьбі?

— Його можна скрізь пристосувати. Трактор може вернути семерика на млині, а при молотьбі за 10 год. день вимолотить 150 кіп і вийде ця молотьба біля 3 карб.

— Що, Ларивоне, трактор підбиває!

— Підбиває.

— Наші комунари купили, так орють добре, рілля чиста, рівна. Там, як попре, попре, так скиби й одвалює.

Окремо стоїть винахід агронома Слабостецького—пересувний барак для батраків. На переході від радгоспу до плантації завжди гається час. От цей винахід має на меті зберегти його. Важить він 150 пуд. перевозиться двома парами волів і коштує 500 карб. Розрахований він на 48 чолов. дає економії 75 карб. на місяць. Зараз він випробується на плантаціях Цукротресту. Для розглядання передня частина покрівлі знята. Вона легко опускається на шарнірах вниз, береться на окремі крючки й може служити стіною, зберігаючи тепло в бараці.

Радіо—це теж новина на виставці за всі роки. Біля рупору цілий день стоїть натовп, нервується, бо хоче

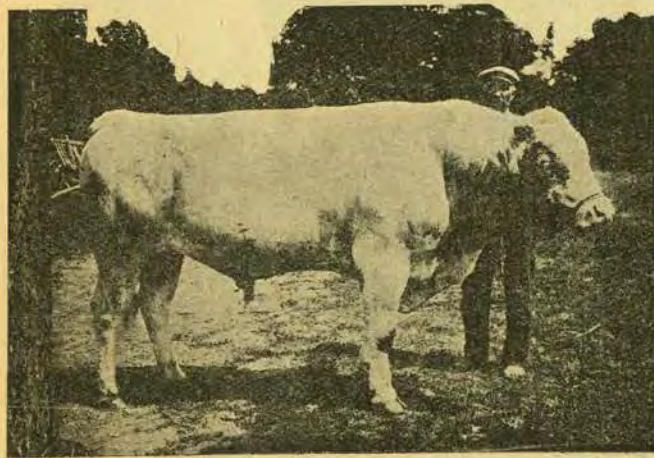

Селянин Литвин з Біловода одержав вищу нагороду за коня.

ОЗУ охриплим голосом дає відповіді на всі запитання і покладає на глино-сомоланій покрівлі повітки ціле ogniще. Солома для розпалу перегорить, а покрівля ціла й інструкторове обличчя розпливається в широку посмішку.

Трактори проходять на село.

Харапудяться коні, озираються воли через тини та пере-

Бугай кредит. т-ва „Ракита“—I-ша премія.

більшу увагу викликає селянський зразковий двір. Невелика хата обміряється, оглядається з середини й з окола. Просовують голови у вікна, входять у двері, обмацують покрівлю. Задоволений, від такої уваги, інструктор

лази зразкового двору й лісного відділу, не зважаючи на протести завідувачів відділами, летять старі й малі, селяни й городяни глянути на трактора. Трактор і селянський двір переважає.

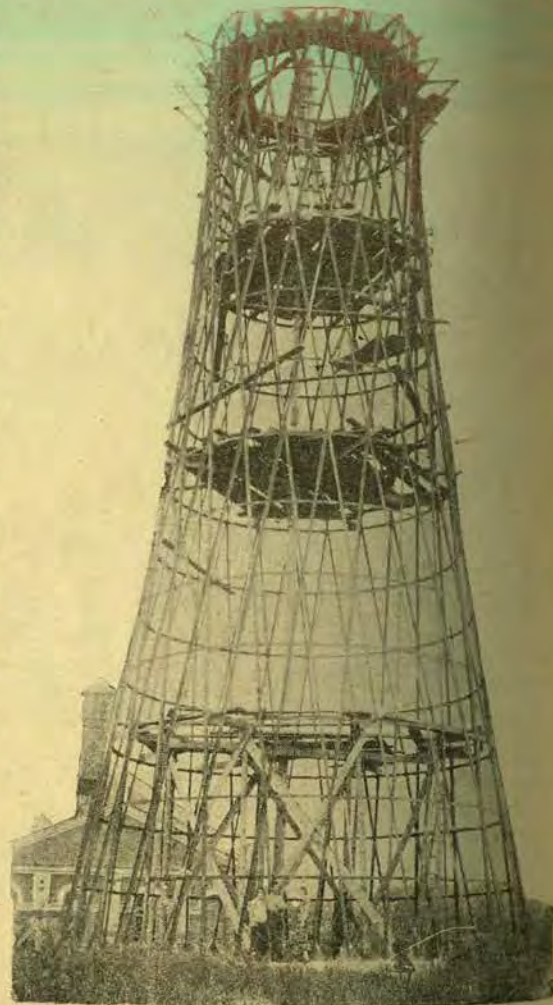
75 карб. на місяць. Зараз він випробується на плантаціях Цукротресту. Для розглядання передня частина покрівлі знята. Вона легко опускається на шарнірах вниз, береться на окремі крючки й може служити стіною, зберігаючи тепло в бараці.

Радіо—це теж новина на виставці за всі роки. Біля рупору цілий день стоїть натовп, нервується, бо хоче розібрати концертну передачу Московської станції, а вітер перешкоджає.

Трактори в сільськ. господарстві, загально-приступний радіо-концерт, водопроводна, цей рік збудована башта, що сталевую красуню росте біля місцевої електростанції на очах у громадян і сама виставка—це ілюстрація сьогорічного росту нашого господарства.

В слідуючих павільйонах інтенсивні культури, і досягнення комун, артилей, радгоспів, 4—6-ти пільний сівозмін, здоровенні 34-х фунтові буряки, а потім йде скот і коні. По традиції перед веде Берестівка Гадяцьк. р.—60 доставила.

Не прийшлося перевести всього програму виставки, прийшлося його значно скоротити, викинули з програму декілька агітсудів і лекцій.

...башта сталевую красуню росте...

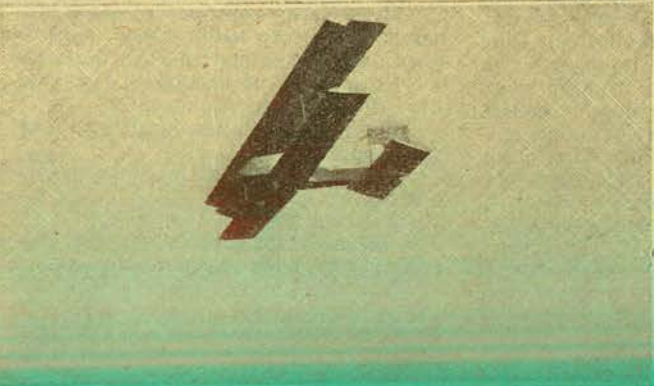
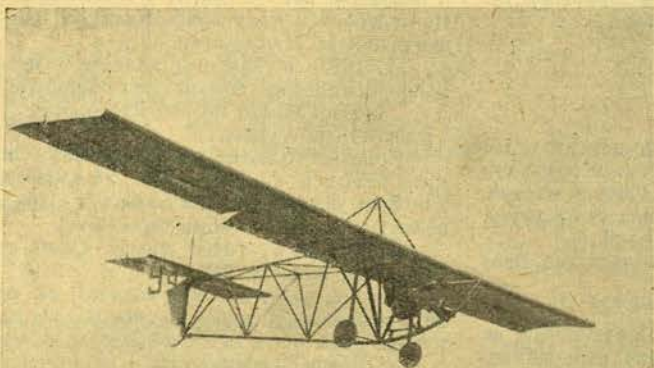
I. Чупчій.

КАЮМ

Сир—Дар'я бистро тече.

Змієм лягла вона по білому піскові й гріє своє черево на сонці, що срібним чабау повисло у синьому просторі. Тремтить нагріте повітря... Тихо.

Планерні змагання в Криму

* * *

Мула-Кагар, хоробрий ватажок. Багато хоробрих, зазятих воєнків єсть у нього. О! довго будуть згадувати його між червоними. Він їм добре давсь у знаки...

Коли згадував Мула-Кагар, скільки постріляли, порізали й потопила його хоробрі джигити, тих червоних... Тоді усмішка задоволення кривила його повне обличчя... Тоді він погордо оглядав себе з ніг до голови, сидав орлиним поглядом, по пісках, туди, де був ворог й говорив:

— Я їм дам!.. Я їм покажу!..

* * *

Біля аула багатого, найбагатішого в цілому кишлаку, Тугай-Бея, колом, сидять поважно, озброєні беки й вкриті шиматами маржи...

Весело плещуть в долоні беки, а маржи оглядають чорними очима струнку постать їх маленькі губки шепчуть:

— Джюда-якші... Оей джюда-якші...

Дрібно перебирають пальці струнах турбану. Дрібно вистукує бубенець, але ноги молодого бека ще дрібніше

* * *

Тільки не одні багаті беки й маржи любовались танцем, молодого з тонким станом — бека... Там на покрівлі, аула Тугай-Бея, його єдина дочка Сіма, не зводила своїх карих, глибоких, як темінь беззоряної східної ночі—очей, з молодого бека.

Струнки ноги і плечи широкі, високий стан тонкий і велика чалма білого коліру, що так пасувала до його загорілого обличчя...

— О, мій найкращий, мій дорогий... дорожчий від золота й каменя, що блеском своїм сліпить очі... від срібла ясного. Коли-б хоч раз мої руки, обвили твою міцну шию... Коли-б хоч раз, мої уста торкнулись твоїх найсолодших уст..

Так думала дочка багатого Тугай-Бея, прекрасна Сіма.

— О, моя найдорожча, моя найкраща... Ти з цієї покрівлі, сяєш мені ясніше від ясного сонця, що робить гарячими наші піски, що світить усьому світові...

— Тобі єдиній належить мое життя...

Так думав молодий бек, хоробрий басмач Каюм.

* * *

Ой! багатий був Тугай-Бей.

Цілі отари його овець,—табуни то¹⁾ паслись по околицях... Широкі поля зеленіли під ватою й виноградом...

Але чим найбільше чванився поважний Тугай-Бей,—це своєю єдиною до кою—прекрасною Сімою.

І доглядав її багатий Тугай-Бей. Як дівчину рай...

В. Воруський.

Біля аула багатого, найбагатішого в цілому кишлаку, Тугай-Бея, колом, сидять по-можливо, озброєні беки й вкриті шматами маржи...

Весело плещуть в долоні беки, а маржи оглядають чорними очима струнку постать їх маленькі губки шепчуть:

— Джюда-якші... Оей джюда-якші...

Дрібно перебирають пальці по струнах турбану. Дрібно постукує бубенець, але ноги молодого бека ще дрібніше виробляють неможливі коліна танцю.

Танок: ... Там далеко, де вісок перетворивсь у туман, басмач помітив червоного. Він їхав опустивши вуздечку й про щось думав...

— А-а-а!—зрадів басмач і заховався за пагурка піскового. Червоний їхав нічого не помічаючи. Тяжка дума засіла у нього в голові, бо вона низько схилилась. Басмач сміювся... Ось вже близько червоногой...

— Кудя цілить? в мізок чи...

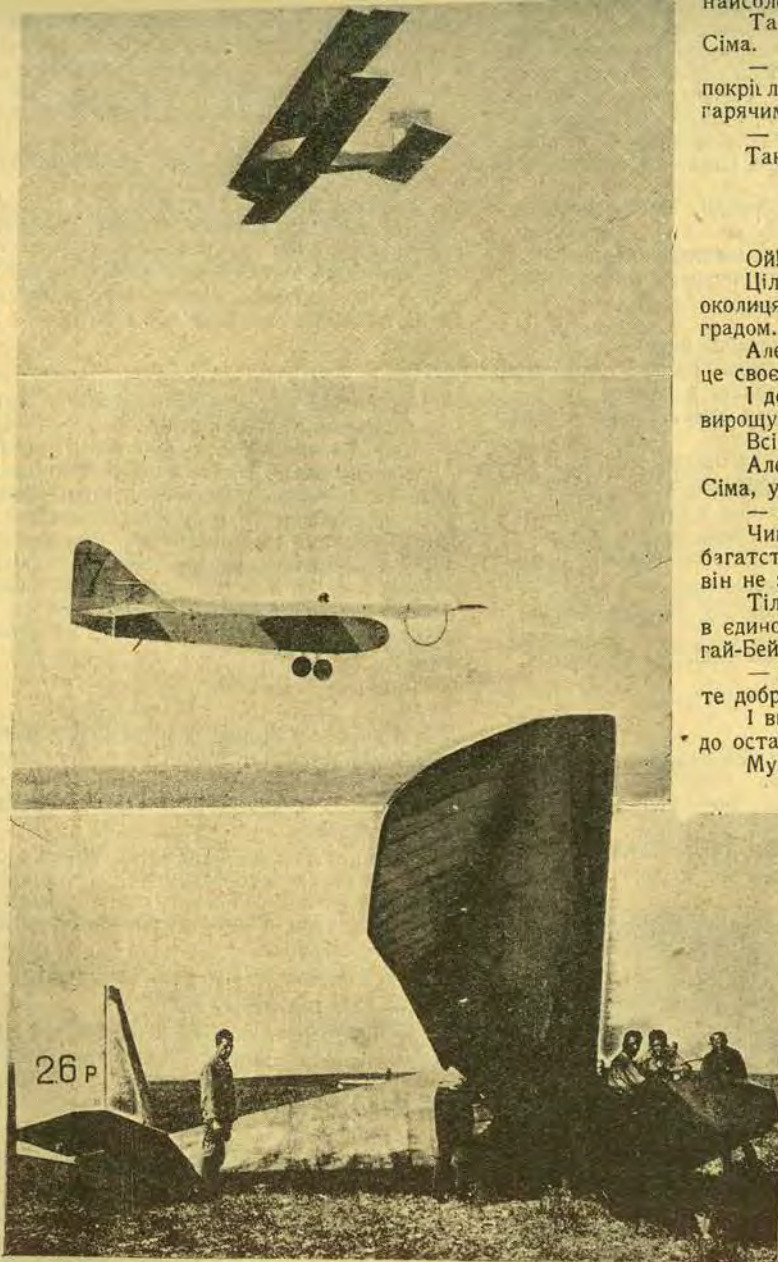
Басмач приставив до плеча ушницю й примружив око.

Голова червоного, ще нижче хилилась. Не знав червоний, що за пагурком пісковим лежить басмач хоробрий бек. Стрелив басмач, молодий бек. Куля полетіла в сині простори і коли червоний далеко гнав коня, молодий басмач стояв на піскові; употів ногами й махав шаблею...

Кінець танку: За свистом вже повітря шабля. Бек на одному місці затулотів ногами, вклонився на чотири сторони.

Затихли турбан з бубном, поважні беки й маржи, ще свого світили зубами й приказували:

— Ой молодець!.. Ой славний басмач..

Зверху — учебний планер „Кпир“, літун Яковчук; планер Харк. гуртка „Аіст“; планер „Красногвардеець“; німецький рекордний планер „Маргарет“.

найсолідніших уст...
Так думала дочка багатого Тугай-Бея, прекрасна Сіма.

— О, моя найдорожча, моя найкраща... Ти з цієї покрілі, сяеш мені ясніше від ясного сонця, що робить гарячими наші піски, що світить усьому світові...

— Тобі єдиний належить моє життя...

Так думав молодий бек, хоробрий басмач Ка.ом.

* * *

Ой! багатий був Тугай-Бей.

Цілі отари його овець,—табуни то¹⁾ паслись по околицях... Широкі поля зеленіли під ватою й виноградом...

Але чим найбільше чванився поважний Тугай-Бей,—це своєю єдиною до кою—прекрасною Сімою.

І доглядав її багатий Тугай-Бей. Як дивну квітку вирощував і в своєму аулі...

Всім казав шанувати її...

Але разом з тим, як росла його дочка, прекрасна Сіма, у багатого Тугай-Бея росла думка:

— Хто заволодіє його найдорожчим скарбом?!

Чимало знав Тугай-Бей, багатих купців. Знав їх багатства, знав їх синів. Але рівного своєму скарбові, він не знав.

Тільки не падав духом багатий Тугай-Бей. Він вірив в єдиного й надіявся на нього. І ще одного боявся Тугай-Бей.

— Хто як не червоні грабують багатих, і роздають те добро бідним...

І вирішив багатий Тугай-Бей боротись з червоними до останнього.

Мула-Кагар, хоробрий ватажок, а у нього багато є вірних лютих вояків. На них-то, найбільше надіявся багатий Тугай-Бей. Ім-то найбільше допомагав він чим міг. Ось і зар з сам Мула-Кагар—хоробрий ватажок, завітав до нього.

В обвішаній дорогими перськими килимами саклі сидить підібгавши під себе ноги хоробрий ватажок—Мула-Кагар. Він п'є з п'яла старе вино й приказує:

— Я їх розіб'ю; і возьму багато, багато у неволю... Я звільню спід них Бухару й тоді приїде емір і ми станемо вільними...

Мовчки слухають його Тугай-Бей, кілька поважних беків, кивають головами й облесливо всміхаються...

— Я їх розіб'ю й візьму багато гарних коней...

Тихо відхилились двері й на ковра ступила маленька взута в дорогого черевика, ніжка. Сам рубай, поганий Мула-Кагар, розумівся добре на красі жіночій. Довгий час військовий, виробив у нього смак до жіночої вроди, бо за той час чимало їх перебувало у нього в руках.

¹⁾ Коней.

Про все потроху

Професор ЕБЕРТ,
що винайшов баціли тифу

Презид. нім. рейхст. ЛЕБЕ,
франц. мін. освіт. де-МОНЗИ

Тільки один раз глянула струнка постать на хороброго ватажка... Мула-Кагар подивився на неї. Він ще такої не бачив...

— Це моя дочка! — обчесливо сказав багатий Тугай-Бей. Він радів, що його дочка сподобалась так великій особі.

— Я бажав-би нею володіти, — промовив суворо хоробрий ватажок. Багатий Тугай-Бей низко похилив голову, а до серця пригорнув руки...

Сіма стояла, за довгим рядном, що висіло на дверях й закривало їх. І чула все, що говорилося.

— Не бути тому!

* * *

— Мати! вже сонце заходить, і я віду до річки по воду... — благаючи звернулася прекрасна Сіма до матери.

Стара Селім любила свою дочку.

— Мати дозволь мені!..

Стара Селім подивилась на свою дочку й мовила:

— Иди!

Сіма вийшла. Бачив Мула-Кагар, як через кімнату промайнула струнка постать. Він хотів піднятися, щоб вийти за нею, але в той час прийшла його черга курити, і він залишився. Сіма виїшла до сіней, поставила на голову козя і рівно пішла до бистрої Сир-Дар'ї.

Страшна буває вона в такий час. Денна спека змінюється нічним холодом, а вода стає темною, темною... Сіма нагнулась й зачерпнула її теплої й сіла на каменя, що так ясно вкривав цього берега. Червоне сонце напів сховалося у далекій туман, і своїм останнім промінням пофарбувало, білі простори пісків в колір кіновари. Сіма тихо, тихо заспівала:

Пісня: „Прийди, прийди, — вечерній час,

ніхто тут не побачить нас!..“

За її спиною, почувся тихий шорох. Сіма озирнулася.

— Ай!

— Ти не лякайся мене!

Сіма опустила до долу свої чорні вії, а Каюм підійшов до неї.

— Ти пробач мені... Але я кохаю

від пишних аулів, багатих беків, стоїть його напіврозвалена сакля. В ній він залишив свою стару, матір.

Колись, ще дід Каюмів, був також багатий. Отари овець його і табунні то паслись по широкому степу. — Але прогнівив дід Каюмів, його величність царя великої Росії. Він не хотів покоритись йому.

Тоді прийшло військо й покарало діда й багатьох непокірливих беків на с. ерть.

Майно наказав цар забрати, а аул спалити... З того часу у Каюмовому роді, засіла ненависть до всього руського. Батько довго мстився за смерть діда, аж поки одного разу його привезли мергвим. З того часу Каюм носив батькову зброю.

І більше нічого не мав хоробрий басмач Каюм... Ще була у нього сила незмірна, краса незрівняна, й відвага, якої не було поміж беків. Любили й поважали його дасмаги. І тільки один Мула-Кагар, мав зле око на нього. Не подабалась йому краса Каюмова, він боявся сили його... Каюм був одважніший за Мулу-Кагар.

Посилав Мула-Кагар, Каюма в небезпечні місця. Він хотів щоб Каюм наложив головою. Але це знав хоробрий бек... Ще щось знав Каюм,

Червоні нічого не роблять бідним... Вони забирають добро у багатих і роздають нещасним...*

Коли біля Каюма не було нікого, а ворога можна було вбити, його куля летіла в сині простори... І ворог знав, що недалеко б смачі.

Вже давно Каюмова шабля не бачила крові червоних... Каюм не хотів вбивати їх: Каюм любив червоних.

Одного разу, Каюм погнав свого то, до берега бистрої Сир-Дар'ї... Він хотів, напоїти його.

То пив воду, а Каюм дивився, як плескались хвилі о берег. А коли він оглянувся, то побачив струнку постать, що наближалась від аула. Під рукою, вона несла щось подібне до білизни.

— Якишь! — подумав він і їх очі зустрілись. З того часу, він не бачив її.

Не одну ніч провештавсь Каюм, біля аула багатого Тугай-Бея. Знав Каюм, що ніколи Тугай-Бей не віддасть своєї дочки за нього,

* * *

Тієї ночі, шаблі ворожі схрещувались у степу... А було це так: Мула-Кагар хоробрий ватажок, був під випітком. Тугай-Бей на радості наказав принести найстарішого вина й вони пили. Все пили багато, Мула-Кага розуму не прозивав. О! Мула-Кагар, розумний чоловік.

Коли вночі по кашлако-ї гукнули:

— Сиз-брама: Аскар-кой! 1)

Він тоді виїхав на бистрому коневі з аула Тугай-Бея, а джигіти були у зборі.

Хоробрий ватажок шарпнув рукою й було чути, як зашаруділа шабля о піхву.

Джигіти зробили теж саме.

Мула-Кагар, хоробрий вояка. Він нераз вривався колуном в саму гущу ворога і той тоді ризскакувавсь далеко по степу.

Тієї ночі Мула-Кагар вперше достав кулю в бока.

— Ворожа? чи... — думав він. — Ворожа ще не трафляла... Можі... воров джигіти... — вирішив він. Його думка зупинилась на Каюмові.

* * *

Тієї ночі Каюм їздив по степу... Тієї ночі він гукнув:

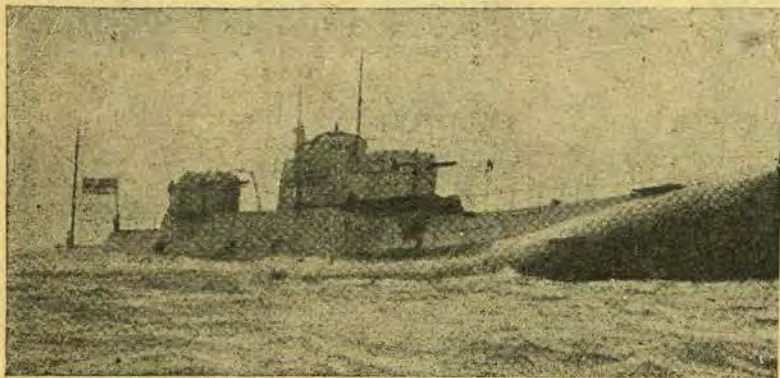
Сиз-брама!.. Аскар-кой!..

Презид. нім. рейхст. ЛЕБЕ,
франц. мін. освіт. де-МОНЗІ

Єгипетський принц ЕДИН, що утік
з лікарні для божевільних де його
англійськ. уряд держав 23 роки

Англійський підводний човен на 3500 тон, довж.—350 фут, команда
121 чол. Човен може пробути під водою 60 год

Денна спека змінюється нічним холодом,
а вода стає темною, темною... Сіма
нагнулась й зачепила її теплою й сілою
на каменя, що так ясно вкривав цього
берега. Червоне сонце напів схвалося
у далекій туман, і своїм останнім про-
мінням пофарбувало білі простори пісків
в колір кіновари. Сіма тихо, тихо за-
співала:

Пісня: „Прийди, прийди,—вечер-
ній час,

ніхто тут не побачить нас!..“

За її спиною, почувся тихий шорох.
Сіма озирнулась.

— Ай!

— Ти не лякайся мене!

Сіма опустила до долу свої чорні
вії, а Каюм підійшов до неї.

— Ти пробач мені... Але я кохаю
тебе!..

На мечеті заголосив Мула й пре-
красна Сіма здригнулась.

— Мене батько вдав Мулі-Кагар...
Коли хочеш, г з тобою готова на все!

Я бачила як ти танцював!!!

Каюм міцно охопив її тонкий стан
і палко по східному притуливсь, до її
гарячих губ.

— Ти будеш моя!!!

* * *

Бідний був бек Каюм. Їздив кінь
вороний, гостра шабля, мітка руш-
ниця... Ось все, що було у хороброго
бека.

Там далеко, біля Самарканду, що
мінаретами обіперся в сине небо збоку

Мула-Кагар хоробрий ватажок, був під виїтком: Тугай-Бей на радості
наказав принести найстарішого вина й вони пили. Вони пили багато, Мула-
Кага розуму не пропива. О! Мула-Кагар, розумний чоловік.

Коли вночі по кашлако-і гукнули:

— Сиз-брама: Ас-ар-кои! 1)

Він тоді виїхав на бистрому коневі з аула Тугай Бея, а джигіти були
у зборі.

Хоробрий ватажок шарпнув рукою й було чути, як зашаруділа шабля
о піхву.

Джигіти зробили теж саме.

Мула-агар, хоробрий вояка. Він нераз врзувався колуном в саму
гущу ворога і той тоді рзскакувавсь далеко по степу.

Тієї ночі Мула-Кагар вперше достав кулю в бока.

— Ворожа? чи... —думав він.— Ворожа ще не трафляла... Можі...
ворив джигіти.—вирішив він. Його думка зупинилась на Каюмові.

* * *

Тієї ночі Каюм їздив по степу.. Тієї ночі він гукнув:

Сиз-брама!... Аскар-кои!..

Він бачив як з аула того Тугай-Б'я, на бистрому коневі виїхав.

Мула-Кагар... І коли бага в темі на східні ночі схрестились ворожі
шаблі й поспалились іскри ясні. Коли навкруги було чути глухе падіння
тілістогін, Каюм тоді, стежив за своїм ватажком. Він вибрав влучний
час й розрядив свого пістоля... Темна східня ніч.. Але Каюм бачив як Му-
ла-Кагар вхопивсь рукою за бока, й похилився на гриву коневі... Каюм
заховався серед джигітів. І коли він взнав, що його ватажок живий, то
сильно розсердився на прекрасну ніч.

Він вийняв пістоля й стрелив їй просто в обличчя... Каюм сердивсь
на неї.

* * *

В кишлаку стояли червоні. Бог підтягнув високо свого чабау й було
гаряче... Червоні не звикли до такої спеки. Вони ховались у тінх кам'яних
будівель. І тільки одні вартові стоять нерухамо по кінцях кишлаку й
вдивляються в далечинь. Спокійно. Андріян стоїть під стіною високого
аула й думає:

Думка: Там на Україні, де Росявка спокійно пливе між вербами, лева-
дами, на високих горбах, розсипалось його рідня село Пустовіти. Там за
городами церква сп'ялась у гору, підпирає двома банями синее небо... а ще
далі синіє степ, а на йому могили... Там під посадкою, біліють гречки і хви-
люють спілі жита.

Андріян сидить на возі й поганяє воли:

— Гей! гей рябі! Гей!

У нього на возі коса й граблі, а в думі Октиста. Вона он там під
посадкою в'яже жито... Ось вона нагнулась, випросталась і поставила
снопа. Серце Андріянове забилось... Він так любить важкого великого
снопа... Та найбільш за все, він кохає... Октисту.

— Здорова!

Здригнулась, випросталась... коло серця щось тьокнуло...

Чи то вона так злякалась, чи впізнала?..

— Доброго здоров'я! — шепочуть вишневі губки, а очі дивляться
просто в серце... З долу в логовині, бринить коса, а Октиста сидить з
Андріяном на снопові. Пахне хлібом і медом. Андріян дивиться в блаки-
тні Октистині очі, а що говорить, не знає... Октиста сміється. Трошки
болить спина, але це нічого...

1) Червоні їх багато.

— Ой треба косить, бо батько ноги повідкошують!
Октиста біжить до покосу, а Андріян дивиться їй услід. Він встав і пішов, до волів.

— Гей рябі! Гей!

Сонце пече Андріянови груди і йому так гарно, гарно...

Там далеко з туману, виділилась темна крапка... Вона наближається.

— Басмач! — промайнуло в голові у Андріяна. Він перевіряв рушницю і коли вершник був близько, — випустив кулю... Короткий постріл розсипався по піскові, а басмач зупинився.

— Своя! Своя! — долетіло до вуха Андріяна. Він випустив другу кулю.

* * *

Товмач говорив:

— Він каже, що його звать Каюм, а її Сіма... що її батько, багатий на всю округу, хотів її продати ватажкові Мулакагар... Але вона не любила його... вона не хотіла стати його жінкою. Сіма кохала Каюма... Він Каюм, дуже бідний... Він любив нас, червоних... Він давно вже не вбивав...

Не так давно, коли наші шаблі кришили крицю ворожу, він — Каюм, стрілив в Мулу-Кагар... Він не любив його. І тому...

Там далеко, де пісок перетворився в синій туман, Андріян помітив багато чорних крапок.

* * *

Коли з-за сірих туманів виглянуло червоне сонце й освітило аул багатого Тугай-Бея. Тоді стара Селім, подумала:

Щось не видно моєї Сіми... Чомусь нечутно її ранньої пісні...

Серце старої Селім було неспокійне. Воно щось чуло. Стара матір підійшла, до дверей саклі Сіми й відхилила рядно.

Коли підбігли інші жінки Тугай-Бея, а їх було у нього десять... стара Селім лежала непритомною, а Сіми в саклі не було... Тоді її скрізь шукали.

Коли суворий Тугай-Бей, прокинувся, від шуму, він спитав:

— Що сталось в моєму аулові?

Слуга відповів йому:

— Твоєї єдиної дочки прекрасної Сіми нема!

Тоді розсердився Тугай-Бей. Він казав сидіти найбистріших то, брати найгострішу зброю і їхав до Мула-Кагар. В одному з найбагатіших аулів кишлаку, Мула-Кагар, лежав у гарячці... Рана його розпухла й сильно боліла. Коли прийшов Тугай-Бей і наляканим голосом розповів про те, що сталось з його єдиною дочкою, Мула-Кагар сильно розсердився.

— Де Каюм? — запитав він у свого замісника. Каюма не знайшли. Тоді Мула-Кагар зрозумів усе.

— Це він мене підстрелив!... Це він викрав мою найлучшу жінку!

* * *

Тугай-Бей і багато хоробрих беків, розсипались по пісках. Вони гнали своїх то й віддалялись в далечинь. І вже коли бог підтягнув сонце високо

— Каюм!

Він встав на стремено й вона упала на його міцні руки...

Кінець танцю:

...Каюм перехопив тонкий стан Сіми рукою, зняв її до гори й хрестом закрутився на високому обчасові... І коли він поставив струнку Сіму біля себе, на її обличчі чимати не було. Червоні плескали в долоні й сміялись.

— Молодець Каюм!.. Гарний козак!..

* * *

Вже давно видужав Мула-Кагар. Тіло його було здорове, але душою хворів одважний ватажок. Каюм був у нього простий джигіт... і Мула-Кагар його не боявся.

Не раз він бачив як шабля Каюмова стинала ворожі голови...

Це наводило його на погану думку...

Він боявся Каюма. І ще чогось боявся хоробрий Мула-Кагар.

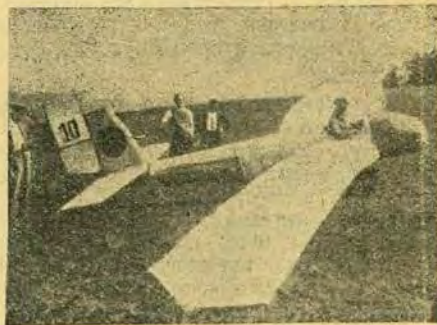
Хоробрий ватажок боявся зарази, яку міг перенести від червоних Каюм.

Його джигіти любили Каюма, і це знав хоробрий ватажок. І сердився сильно Мула-Кагар на Каюма. Він вирішив його вбити.

Кожен раз, як, його хоробрі джигіти кришили своїми шаблями ворожі голови, Мула-Кагар шукав своїм оком орлим Каюма.

З того часу, темними довгими ночами, не міг обійматись зі спален Мула-Кагар лютий ватажок.

Про все потроху

Планер аеро-технічного товариства Фульда в Німеччині.

Один з моментів планерних змагань в Німеччині.

Слуга відповів йому:

— Твоєї єдиної дочки прекрасної Сіми нема!

Тоді розсердився Тугай-Бей. Він казав сідлати найшвидших то, брати найгострішу зброю і їхав до Мула-Кагар. В одному з найбагатіших аулів кишлаку, Мула-Кагар, лежав у гарячій... Рана його розпухла й сильно боліла. Коли прийшов Тугай-Бей і наляканим голосом розповів про те, що сталось з його єдиною дочкою, Мула-Кагар сильно розсердився.

— Де Каюм? — запитав він у свого замісника. Каюма не знайшли. Тоді Мула-Кагар зрозумів усе.

— Це він мене підстрелив!... Це він викрав мою найкращу жінку!

* * *

Тугай-Бей і багато хоробрих беків, розсипались по пісках. Вони гнали своїх то й вдивлялись в далечину. І вже коли бог підтягнув сонце високо од землі, Тугай-Бей помітив чорну краплю, яка наближалась до аула, де стояли червоні. Він вийняв шаблю й показав нею бекам на сусідній кишлак. Тугай-Бей гукнув і обіперся сильніше високими обчасами в боки то У коли спереду загавкав кулемет, а над головами беків іронічно засміялось олово, тоді Тугай-Бей оглянувся. Беки були біля цього, але їх багато вже впало з коней. Тугай-Бей боягуза-воєнка, але зараз він готов був вмерти, аби вигвати з ворожих рук свою найлюбленішу дочку прекрасну Сіму. З оскаженими очима, розмаху чи шаблею, він нісся наперед. Він вже був недалеко від першого аула і бачив як червоні хутко поволокли кулемета за кам'яну стіну... Тугай-Бей зрідів. Але в другу хвилину його око зупинилось, на стрункій постаті, що показалась на їх місці. Це не був червоний. Червона велика чалма і довгий розкішний халат, говорили за те, що то був бек.

— Каюм! — почув Тугай-Бей у себе за спиною.

— А-а-а! Так це ти викрав мою дочку?! — гукнув він і вдарив обчасами коня. Каюм спокійно приставив до плеча рушницю. Куля розорвала серце Тугай-Бея і він упав на білий пісок. Джигіти підхопили його й повернули своїх то.

* * *

Каюм не любить гармошки. Він не може танцювати під її гру. Каюм казав собі покликати місцевих музик.

Там далеко якась марка, на сірій загороді поставила мідного таза. Він блищить, а від нього почервоніли будівлі аулів.

Тихо загов турбан, раптово вдарив бубенець і Каюм сп'явся на пальці.—Проти нього стоїть Сіма. Її обличчя закрито чиматою... Кіт сидять по східньому червоні й плещуть...

Т а н о к:

...Темна ніч спустилась над аулом, багатого Тугай-Бея... В обіймах снів казкових відпочивають беки... І тільки один бек не спить в цю прекрасну ніч. Він осідлав свого бистрого коня й повів напувати до Сир-Дар'ї.

Вона сказала:

— Я чекаю тебе, біля бокового вікна.

Кінь написся і бек всадив ногу в стремено... Він побачив її у вікні. Бек під'їхав до неї й сказав:

— Сіма!

Сіма перегнула, приставила ручку до ротика й ще тихше мовила:

червоних Каюм.

Його джигіти любили Каюма, і це знав хоробрий ватажок. І сердився сильно Мула-Кагар на Каюма. Він вирішив його вбити.

Кожен раз, як, його хоробрі джигіти кришили своїми шаблями ворожі голови, Мула-Кагар шукав своїм оком орлиним Каюма.

З того часу, темними довгими ночами, не міг обійматись зі спален Мула-Кагар лютий ватажок.

Коли нічне сонце висовувало п'яного носа свого з-за темного обр'ю, а од Сир-Дар'ї несло вогкістю й холодом, одважний ватажок, казав собі сідлати бистрого то, і сам їхав у темні беззоряної східньої, ночі!

А коли позаду залишались вартіві й кишлак Мула-Кагар пускав уздечку і його то, йшов куда хотів.

Тоді завзятий ватажок думав.

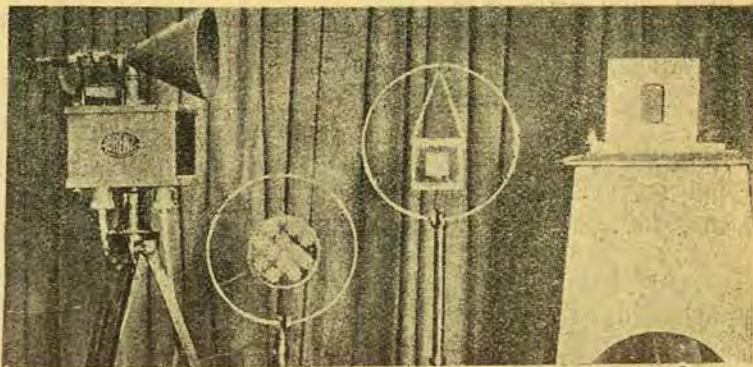
Він прислухався до найменшого шороху...

І коли десь птах зривався й шумів крилами, щоб десь сісти...

Один з моментів планерних змагань в Німеччині.

РАДИО-ВИСТАВКА В БЕРЛІНІ.
Гучномовець Сіменса з полотняними стінками.

РАДИО-ВИСТАВКА В БЕРЛІНІ.
Різноманітні типи прийомних мікрофонів.

„Каюм?“ — думав лютий Мула-Кагар.

Вже високо у оксамиті темно-синьому сміялось по-дурному нічне сонце, а завзятий ватажок їхав під пагурком темним, до його вуха долетіло далеко тупотіння, серце стукнуло предчуттям, а рука вхопила зброю. В голові невиразно промайнуло:

„Каюм?“

Тупотіння наближалось. Мула-Кагар напружив око. Там на фоні синього оксамиту, виріс силует вершника. Він що-разу зупиняв коня й прислухався. Навкруги була зрадлива тиша. Мула-Кагар впізнав його. О! великий ватажок добре знає своїх ворогів. А коли силует наблизивсь зовсім близько, лютий Мула-Кагар, боявсь щоб нічна темінь не зрадила його ока. Великий ватажок приставив до плеча рушницю і коли відняв її, далеко тупотів наляканий кінь, а на піскові хтось тяжко вовтузивсь. Мула-Кагар вийняв ножа й відрізав ще живу голову... Він вкинув її до мішка й прив'язав до сідла. Лютий ватажок огидливо копнув кінцем свого чобота мовчазного трупа, але замісто нього об щось тверде в арилась нога. Мула-Кагар нагнувся взяв невеличку ремінну торбину, всадив в неї руку й огидливо скривився:

— Гроші? На чорта вони мені!

Коли Мула-Кагар всадив ногу в стремено, на сході починало бліднити.

* * *

Як і завжди карбованцем повисло над пісками сонце. Спек. Тримить повітря.

Тримтять і джигіти гей там на горбку, біля обезголовленого трупа.

— Ай, правда! ай, правда! — виривається з грудей то в одного, то в другого.

Мули й беки багаті, вас одурюють і посилають бити із червоними. Червоні б'ються за бідних. Вони хочуть одібрати у багатих мул і беків отари овець, табуни то й поля з виноградом і ватою...

Все це вони хочуть роздати неїмуцим...

Прокламація:

— Ай, правда! ай, правда! — переривають читання маленьких папірців взятих у забитого джигіта в торбі.

Вони ведуть війну лишень з метою грабунку. Все награване, вони беруть собі.. Вони хочуть зробити Бухару...

Прокламація:

— Ай, правда! ай, правда!

Там біля крайнього аула, де кінчається кишлак, біля червоного вартового, самотньо стоїть чорна постать. Очі її блукають по далеких пісках, а маленькі губки тихо, тихо шепочуть:

— Вернись, Каюм!.. вернись!

Каюм не вернувся.

В Воруський.

Сонети вечірні.

1.

Широкий степ і тихо-мрійний лан
Охоплює мара—вечірня тьма,
За обрій день жене і все сама
Обволікає в сутінний саван.

Із яру тінь вилазе на майдан
І вільно йде, бо сонця вже нема;
Бо на заході лише хмар юрма
Мовчазно потопає у туман.

Заходе ніч. Долина роси п'є,

4.

Байдужно мліє в мареві лиман,
Зашептує на сон осітняги
Та пишного латаття батоги
Й зворушує рої нічних оман.

І родиться з води сідий туман,
Повзе межі рогози й окуги,
Розходитьсь в усюди навкруги,
Усе вдягає, наче у жупан.

І тихо диха тиша у горі.

Широкий степ і тихо-мрійний лан
Охоплює мара—вечірня тьма,
За обрій день жене і все сама
Обволікає в сутінний саван.

Із яру тінь вилазе на майдан
І вільно йде, бо сонця вже нема;
Бо на заході лише хмар юрма
Мовчазно потопає у туман.

Заходе ніч. Долина роси п'є,
Полощуть квіти убрання своє
І вже куняє в озері вода;

А з неба, з синяви журба зорі,
Не смілива у ранній ще порі;
Усмішку хлюпає, як молода.

2.

Усмішку хлюпає як молода,
Уся незміряная далечінь,
Зітхає, горне все у сизу тінь,
Усюди чари мляві розкида.

І ночі тихої легка хода
Беззаперечно руше свій ступінь—
Невчутно, лагідно, як сама лінь,
Байдужно, холодно як та біда.

Засни, долино! Час уже, засни...
Обплутайсь мріями майбутньої весни
І спи, бо... з ніччю мірятись шкода.

Приспи усі биліни з краю вкрай,
Приспи комах і птаство, і нехай
Куняє тихо в озері вода.

В. Пономаренко.

3.

Куняє тихо в озері вода,
Як вартовий в обіймах дрімоти,
І не хвилює вже очерети,
І човна біля кладки не гойда.

Верба сумна у воду загляда,—
Вдивляється у пашу глибини
І слухає, як ген із даліни
Вітання їй несе вітрець байда.

Дріма вода; і сну її гіпноз
Із парюю лине до гурту лоз,
Та хиле ддолу їм тоненький стан,

Та й далі між очеретами йде
По-над долину—ген туди, аж де
Байдужно мліє в мареві лиман.

Байдужно мліє в мареві лиман,
Зашептує на сон осітняги
Та пишного латаття батоги
Й зворушує рої нічних оман.

І родиться з води сідий туман,
Повзе межі рогози й окуги,
Розходиться в усюди навкруги,
Усе вдягає, наче у жупан.

І тихо диха тиша у горі.
Чи хто її поруше в цій порі?
Чи хто гукне через увесь лиман?

Та ні! природа спати полягла,
І з поля вже пішли геть до села
Стрілець, і жнець, і жниця, і чабан.

5.

Стрілець, і жнець, і жниця, і чабан
Давно пішли вже до свого села
Й давно вечірня тінь оповила
Сіна, покоси, просо і баштан.

Стоїть у полі сам один курган—
Його вкриває біла ковила
І лагідно срібляста літня мла
До бока лине, наче той туман.

І примарно і тихо на степах.
Не крає неба легкорухий птах
Бабак з нори уже не вигляда,

Комах до дому здобич не несе
Й билина спить. Геть чисто всі і все
Забули, що є праця і біда.

В. Пономаренко.

РІЧЕВИЙ ДОКАЗ.

— Галльо! Виявляється, що підсудний не визнає своєї провини? — сказав суддя Уайт: — в такому разі секретар почне оголошення річевих доказів.

— Не треба! Підсудний зараз повиниться! нашвидку вигукнув перший оборонень, а другий нахилився до підсудного й зашепотів:

— Не можна дозволити читання програми. Адже там такі речі написано... Упечуть вас років на десять!

Та суддя твердо сказав:

— Закон Америки мусить бути виконано!

— Браво, хай живе Америка! — гукнула публіка: п'ять крамарів, фабрикант, двоє робітників, десять просто громадян та один провокатор. Троє ковбоїв вийняли люльки з рота й плюнули на знак ухвали.

— ... „Свідома революція пролетаріату знищить розподіл суспільства на класи“...

— Що воно має значити, суддя Уайте? — несміло спитав один з присяжних.

— Ну, як ви не розумієте такої звичайної речі, — образився суддя, — зникне розподіл на багатів і бідних, на капіталістів і пролетарів, на павуків і...

— Смерть капіталістам! — вигукнуло вже біля десятка голосів.

— Ото-ж! — підхопив суддя, — соціальна революція має знищити цей будинок насильства й грабунку що зветься сучасним суспільством... Але я мушу продовжувати далі:

— ... „І тим визволить усю людність, бо покладе кінець усім родам визиску“ ...

— Покута! — заплакав крамар: — 20 років у цих самих експлуататорах знаходжусь, гнітив бідних, допомагав оцьому павукові фабриканго... Смерть буржуям! Власні крамниці підпалю й піду капіталістів різати.

Присяжні позстрибали з лав. Двоє громадян і троє присяжних схопили фабриканта за шотку.

— Експлуататор! Хай живе соціальна революція! Хай живуть комуністи! Читайте далі!

— Отож бачите на власному прикладі, урочисто заявив суддя, — до чого може привести комуністична пропаганда... Далі... необхідна умова соціальної революції — завойовання пролетаріатом політичної влади“ ...

КОСТЬ КОТКО.

Річевий доказ, на підставі якого підсудний став перед судом, був один: „Програма комуністичної партії“. Секретар почав читати програму мимрочі, як секретареві й належить, але суддя за кілька хвилин перервав його:

— Річевий доказ має переконати присяжних у ганебності й злочинності думок і вчинків підсудного. Прошу читати поволі, виразно, з почуттям.

— Браво, суддя! — гукнула публіка, а секретар продовжував, намагаючись надати своєму канцелярському голосові як-найбільше виразности й переконування:

— «... таким чином, удосконалення техніки знаменує собою в буржуазному суспільстві поширення суспільної нерівности.

— А дійсно! — зашепотів один з робітників до товариша: — правду написано.

Троє міщан з острахом глянули на суддю. Але суддя був мовчазним суворим.

— Ще більш виразности, Гарисоне, — спокійно сказав він, — присяжні мають навч побачити весь жах комунізму.

Секретар продовжував ще з більшою палкістю:

— ... Але рівнобіжно з тим, як зростають і розвиваються всі ці промірчія, властиві буржуазному суспільству, зростає також і незадоволення трудящої маси, що її визискують“...

— Чуєте? — повчаючи витягнув суддя перед собою палець, — „незадоволення трудящої маси, що її визискують“...

— А як-же його бути задоволеним, коли ти працюєш, та тебе-ж визискують? — гукнули обидва робітники. Троє просто-громадян, співчуваючи їм, заморгнули.

— ... Маса, що її визискують, з існуючого стану речей, — натхненно продовжував секретар, — зростає число й сила опозиції, яка змагається з владою буржуазії“...

— А дійсно! — зашепотів один з робітників до товариша: — правду написано.

Трое міщан з острахом глянули на суддю. Але суддя був мовчазним і суворим.

— Ще більш виразности, Гарисоне, — спокійно сказав він, — присяжні мають навіч побачити весь жах комунізму.

Секретар продовжував ще з більшою палкістю:

— ... Але рівнобіжно з тим, як зростають і розвиваються всі ці протиріччя, властиві буржуазному суспільству, зростає також і незадоволення трудящої маси, що її визискують“...

— Чуєте? — повчаючи витягнув суддя перед собою палець, — „незадоволення трудящої маси, що її визискують“...

— А як-же його бути задоволеним, коли ти працюєш, та тебе-ж визискують? — гукнули обидва робітники. Трое просто-громадян, співчуваючи їм, відморгнули.

— ... Маси, що її визискують, з існуючого стану річей, — натхненно продовжував секретар, — зростає число й солідарність пролетарів“... Звичайно несподівано перервав він сам себе, чим — гірш, тим лігш; чим більш нас нітитує, тим жорстокіше буде боротьба, тим солідарніш...

— Як-же воно так?

Чоловік шість з публіки голосно заплескав.

— Ви збожеволіли, Гарисоне, — сказав суддя, — а все від того, що читаете без належної виразности. Дайте-но сюди.

І суддя, нап'явши окуляри, читав далі вже сам: ... І загострюється... розумієте? загострюється боротьба їхня з експлоататорами“...

Одич з адвокатів обережно вийшов з залі суду. Присяжні присунулися ближче. Обличчя їхні гріли, очі блищали.

— Ну, ну?

Трое ковбоїв вийняли люльки з рота і плюнули на знак ухвали.

— Правдиво! Геть з урядом! Хай живе влада трудящих! — гукала тепер уже половина залі.

— Продовжую, громадя... товариші, — виправився суддя, — значить, ми зупинились на необхідності захоплення влади. Засоби до цього... громадянська війна трудящих мас на чолі з пролетаріатом проти буржуазії“...

— „Повстаньте, гнані і голодні!“ — затягла публіка.

— „Робітники усіх країн!“ — відпів суддя, — але тут ще сказано: „ця перемога світової пролетарської революції вимагає найбільшого довіря, найщільнішої братерської спілки та по можливості найбільшої єдності революційних акцій робітничої класи“... Ви переконані тепер, громадяни присяжні?

— Так, ми переконані! — відповів старшина присяжних, беручи з рук судді програму: товариші, — звернувся він до решти, — часу гаяти нема чого, ми чули тут, що буржуазія теж організується на боротьбу з нами. Я пропоную залишити це помешкання. Знімемо робітників з заводів — і на барикади! Хай живе громадянська війна!

— На барикади! — відповіли присяжні, і публіка лавою посунула з залі з прапором, нашвидко зробленим з червоного покривала на столі судді.

— Як-же воно так? — стиснув плечими суддя: — ніби їх хтось загітував! Ні, ви тільки подивіться, Морроу, — звернувся він до провокатора, єдиного слухача, — і річевий доказ забрали.

Та провокатор не чув — плакав у кутку гіркими сльозами.

Забутий усіма, він не встиг спокутувати й зробити доноса в останнє на самого себе.

Кость Котко.

НА КІНО-ФАБРИЦІ В КРИМУ.

Це сталося зовсім недавно. На Ялтинській кіно-фабриці ВУФКУ почали будувати якийсь мудрий будинок, не то фабрику, не то портові доки—появився у клітчастім кепі та оранжових трусиках кіно-оператор з незмінним ремінцем від апарату через плече, а велика а фішанад уходом в ательє, багато обіцяючи, закликала.

— „Потрібні молоді люди, що знають салонні танці, для знімків сцени балу в картині „Боротьба велетнів“.

Цілий тиждень балетмейстер ВУФКУ, виснажений, спітнілий показував 300-м ялтинських дівчат під музику тапера узорчасті па. Цілий тиждень чи півтори панночки ходили граціозно-фокстротним кроком по вулицях, а увечері, над морем, під звуки „Джон Грея“, що лунали з ресторану, повторювали салонні танці.

Нарешті, після багатьох репетицій, почалися знімки.

Куточок ательє має вигляд аристократичного салону, з „пишними“ з фанери зробленими колюнами, порталами тропічними рослинами в зеленних діжках, з узятими в багатого торгівця персидськими килимами, з сліпучими люстрами, з оркестрантами в старих фраках, що виконують фокстрот.

Панночки крутилися під знадливу музику, приваблені декоративним, блиском „салона“, скося поглядаючи на апарат. А оператор в оранжових трусиках байдуже крутив ручкою апарату; а режисер з рупором біля рота лаявся, направляв:

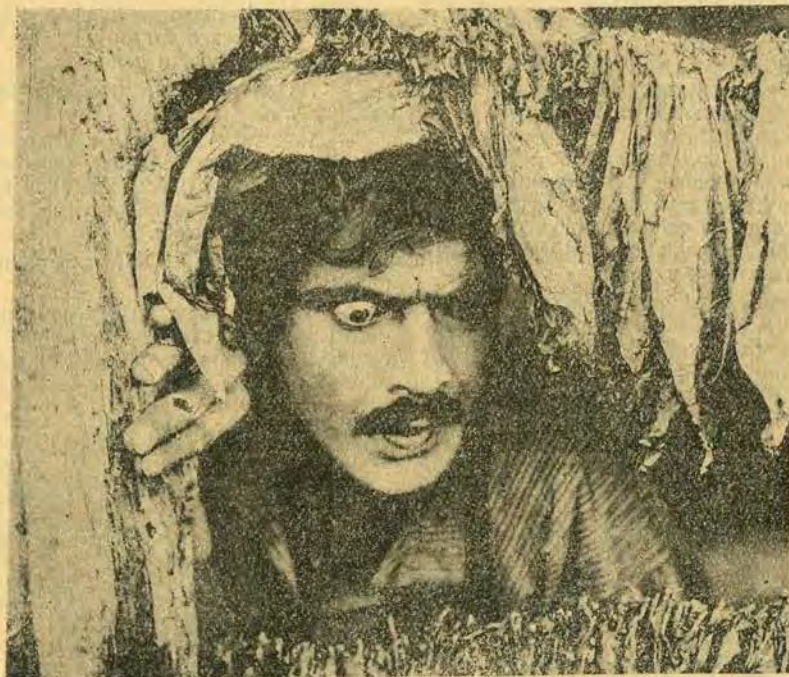
— Більше грації, чорт-би вас забрав. Ви на балу, а не над берегом проходитеся!

* * *

Пізніше панночки брали участь у масовій сцені страйку на заводі,

Сміливо можна сказати—іноді; не так уже багато творчих сил відбирає у актора кіно-знімок, більше відбирає він у нього фізичних сил. Звичайно, актор повинен мати виразисте обличчя, пластичні рухи, звичайно він повинен бути спритний, фізично дужий і сміливий.

Звичайно, він мусить пройти добру театральну школу, але роля його в кіно-знімках не завжди дуже велика.

«Мамут і Айше». Шпак підглядає.

В крайньому разі можна обійтися і з „кустарями“. Ось приклад: в картині „Укразія“ поважну роль англійського дипломата, що опинився в Росії, грає завідувач „Лондонським Отелем“ в Одесі. Головну роль комсомолки „Айше“ в картині „Мамут і Айше“ виконує несмілива, малограмотна 17-ти річна татарочка, що не гаразд розуміє російському мову, татарочка з Дерикоя—села біля Ялти.

Тут усе залежить від режисера. І цей щирий гнів, що з'являється на обличчі батька Айші (роль його виконує татарин з Ялти, торговець фруктами, що за 18 червінців на місяць проміняв крамничку, з ароматом динь та кавунів, на акторську долю правда, тимчасово все це від режисера залежить, від його вказівок, від його окриків, та порад.

І цей трагічний жах Айше, згвалтованої начальником контр-розвідки, — від нього...

Кіно-актор повинен бути вправним; добре, коли в нього є фантазія і хист перевтілення, але й не артист може дати те, що потрібне для кіно.

* * *

Не легка робота артистів-учасників знімків. О 6-й год. ранку, коли повітря ще прозоре і сонце тільки виглянуло над морем, трупа вже на Ногах.

О 10—12 годині треба вже почати знімки. Діловий кіно-оператор вже

пучими люстрами, з оркестратами в старих фраках, що виконують фокстрот.

Панночки крутилися під знадливу музику, приваблені декоративним, блиском „салона“, скося поглядаючи на апарат. А оператор в оранжових трусиках байдуже крутив ручкою апарату; а режисер з рупором біля рота лаявся, направляв:

— Більше грації, чорт-би вас забрав. Ви на балу, а не над берегом проходитеся!

* * *

Пізніше панночки брали участь у масовій сцені страйку на заводі, потім грали гостей на татарському весіллі...

Кіно-оператор наговоїв тисяч компліментів про „фотогеничність“ обілич, „пластичність“ рухів, і веселі ялтинки надовго опинилися під владою кіно.

Вони знов грають ролі покоївок в одному епізоді, але переконані, що й кіно-зірки починають з дрібниць.

Ось і сьогодні, з самого ранку вони щебечуть про грим, про тон, кидають кілька „професійних“ фраз про „кадр“, що не вдався операторові, про „нечіткість“ знімків.

І хай змучений роботою з „кустарями“ режисер каже своєму помічникові:

— Олексію Івановичу, ради Алаха, заберіть цих дівчат... Адже друкарщиці—теж члени профсоюзу. Спробували-б вони—бути друкарщицями. Панночки не чують, панночки захоплені, ділом“, панночки сплять і бачать себе Нормою Толмед чи Мері Пікфорд.

* * *

Але забудьмо на мить про панночок, що нудьгують від неробства і, що бачать себе в рожевих мріях зірками радянського кіно.

Кіно-знімки в Криму—це тяжка справа, це колосальна вигадливність і тяжка праця режисера, кіно-оператора, а іноді й актора.

«Мамут і Айше». Шпик підглядає.

Начальник контр-розвідки і Айше.

криків, та порад.

І цей трагічний жах Айше, згвалтованої начальником контр-розвідки,—від нього...

Кіно-актор повинен бути вправним; добре, коли в нього є фантазія і хист перевтілення, але й не артист може дати те, що потрібне для кіно.

* * *

Не легка робота артистів-учасників знімків. О 6-й год. ранку, коли повітря ще прозоре і сонце тільки виглянуло над морем, трупа вже на Ногах.

О 10—12 годині треба вже почати знімки. Діловий кіно-оператор вже давно вишукав відповідну для знімків ятуру і моторовим човном трупа їде за кілька верст від бази.

Сьогодні йдуть знімки кількох кадрів на рибальський пристані в Алуці. Зручне місце серед скель, де колишуться в тихій гавані десятки рибальських човнів, де на березі—довгі ятері, а над берегом нагромаджено тисячлітнє каміння, крізь яке просвічують блакитні простори моря і величезна скеля Айвазовського, що гнітить своїми розмірами.

Що додати до цих багатючих природних декорацій? Два кошики протухлої кефалі, за копійки купованої у місцевого рибалки, і... „сцена“ готова.

Хлопчик-рибалка і старий дозорець сперечаються. Дозорець обдурив покупця і хлопчик обурився...

— Нахаба, негідник ти, пройди-світ!—кричить у рупор режисер, надаючи виразу обличчям обом, підказуючи настрій.

— Лайтесь-же енергійніш, чорти!

І дозорець, вірменський артист Цолак—у нього крізь тон, покладений

на обличчя, стікає великими краплями піт,—поблискуючи чорними східними очима, лає свого партнера вишуканою лайкою, під регіт юрби, що зібралась поглянути на кіно-знімки.

* * *

Знімки цього кадру закінчились і розложившись на човні, всіма легкими вдихаючи свіже морське повітря, Цолак, культурний діяч нового вір-

ького театру, ділиться зі мною думками про кіно. В його гортанній, з акцентом, промові—апатія, легеньке роздратовання.

— Ні, куди там кіно до справжнього театру!

Там—живеш, там—віддаєшся, там—коли на обличчі радість, то через це слова, які вимовляєш, хвилюче-радісні, через те, що звук до типу, того, кого граєш.

— А тут—радіє, ридає, та тільки зморожене обличчям, однією мімікою. А в сценарії, — порожньо, не знаєш навіть як писати змісту сценарія.

— Знаєте,—додав він,—адже в нас ніхто не знає сценаріїв, і це вам не потрібне.

— Я то знаю,—сміється він,—мене тільки розстріляють біля пристані, замість картини, за шпигунство для К...

А на пристані вже новий кадр, татарський торговець фруктами, це типовий для ролі татарина — курча, хитрі маленькі оченята, одвідує життя, набряклі щоки з тарганячими усамі,—кричить на маленьку дівчину, забороняючи їй ходити до райської школи. Він не задоволений — дитина, доньки, з кепських справ—і в нього виходить прекрасно—радісно.

Режисер посміхається, вдоволений — оператор в незмінних трусах і чорній шкочотці в воді він прилаштувався на камінні для подальшого знімання. Так іде до вечора. Інколи знімають і вночі, при світлі багаття, факелів, ліхтарів та магнію; роблять знімки з нічних рибалок; знімають океанський пароплав, що йде уночі...

* * *

...дрібниці, що їх не забуваєш... Ось татарський мула, його знімають в епізоді з татарською школою. На справжніх дерев'яних ослонах сидять маленькі школярі, такі кумедні у фесках на голові, похитуючись, то в другий бік під тоскне бурмотіння старого мула. Мула

залюбки пішов на знімки. Адже, ні премудрий магомет, ні божественний Коран кіно-знімків не передбачали і заборончих у законі вказівок нема...

Зате стара циганка, що за п'ятак відгадує минуле, теперішнє й майбутнє, не піддалася на запрошення режисера, ані на пропонувані їй гроші.

Знімається їй не можна ніяк. У циган,—хто знімається на фотографії, той незабаром помре. А вмираги не хочеться старій, і забобони беруть верх над природною пожадливістю.

— А я-ж знімаюся?—запевняє її, сміючись, режисер.—І нічого, живий.

— Не смійся.. проживеш зиму—не будеш сміятись,—докірливо каже йому циганка, обурена з режисерського недовір'я.

* * *

Крим—дуже добре місце для літніх знімків. Сонце, що сяє в мільйон «Юпитерів», субтропічна рослинність, синє море—чудові декорації.

І через те тих, що знімають влітку,—скільки вгодно. Працює тут ВУФКУ, орендує в нього павільйон Держкіно, десь недалеко від Ялти знімає, за чутками, „Русь“—Севзапкіно“...

Не дивує вже, коли через паркан павільйону ВУФКУ, ви серед білого дня побачите аристократичний бал з леді, джентльменами і фокстротом, коли за три верти од Ялти, в горах, ви бачити корниловців що марширують у походній формі, коли повз вас офіцерський загін веде на розстріл змучених, замордованих контр-розвідкою робітників.

Вдивіться, і за ними ви побачите неминучого кіно-оператора, що шалено крутить ручкою апарату.

Років шість тому на Кримському узбережжі можна було побачити такі самісінькі картини. Але це вже були не кіно-знімки, а дійсне життя. Фільм, що звався „Деникинською владою“, ставив, за висловом Еренбурга, божевільний кіно-оператор—капіталістична Європа. Тепер фільм ставить Держкіно, а при апараті—чесний радянський кіно-оператор.

А. Чаров.

„Мамут і Айше“. Татарське весілля.

одньо.
Режисер посміхається, вдоволений
но-оператор в незмінних труси-
по щиколотки в воді він прилаш-
став статив на камінні для подаль-
шій знімків. Так іде до вечора. Інколи знімають і вночі, при світлі багаття,
причних лихтарів та магнію; роблять знімки з нічних рибалок; зніма-
океанський пароплав, що йде уночі...

* * *

Кіно-дрібниці, що їх не забуваєш... Ось татарський мула, його зні-
мають в епізоді з татарською школою. На справжніх дерев'яних ослонах
сидять маленькі школярі, такі кумедні у фесках на голові, похитуючись
один, то в другий бік під тоскне бурмотіння старого мули. Мула

„Мамут і Айше“. Татарське весілля.

Вдивіться, і за ними ви побачите неминучого кіно-оператора, що
шалено крутить ручкою апарату.

Років шість тому на Кримському узбережжі можна було побачити такі
самісінькі картини. Але це вже були не кіно-знімки, а дійсне життя.
Фільм, що звався „Деникинською владою“, ставив, за висловом Еренбурга,
божевільний кіно-оператор—капіталістична Європа. Тепер фільм ставить
Держкіно, а при апараті—чесний радянський кіно-оператор.

А. Чаров.

Хмільництво на Волині.

До війни Волинь головним чином
постачала хміль для всієї броварної
промисловости був. Росії; зайвина
хмелю вивозила за кордон. Імпе-
ріялістична й горожанська війна
причинила хмільництву велику
шкоду.

З 1922 року починається від-
новлення хмільництва на Волині.
Нині хмільників вже є 630 деся-
тин, розроблено план відновлення
хмільництва, з таким розрахунком,
щоб до 1930 року довести площу
під хмільниками до 5000 десятин.

Велике значіння у справі від-
новлення хмільництва повинні відіг-
рати радгоспи.

На знімкові—плантація хмелю
у радгоспі Ємільчино на Волині.

ФІЗКУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Фізкультура у Гірняків Донбасу

Робота в галузі фізкультури серед гірняків Донбасу почалась провадитись недавно, років 2 тому назад і за короткий час свого існування дала гарні наслідки. Шахтар виліз із глибокої, темної шахти на денне світло і доказав, що він теж здатний на велике діло.

Нині на шахтах Донбасу маємо коло 110 гуртків фізкультури з 6,500 учасниками, із них 25% жінок.

На перший погляд число це може здаватися малим, але коли взяти на увагу, то взагалі молодь і жіноцтво на шахтах працює в дуже обмеженій кількості, тоді стане зрозумілим, що за 2 роки свого повільного розвитку фізкультура серед шахтарів Донбасу

Парад Всеукраїнської Спартакіади гірняків.

шенство усіх били міцні спорткоманди Донбасу.

Закипіла по всьому гурткам жвава робота над собою, одна друга спорткоманда почала підтягати щоб на огляди своїх фізкультурних не залишитись поза.

Калієцький колектив.

коштів не могла

Горловська фізкультурна шахтарська спартакіада, де брало всього лише 9 колективів, решта через брак коштів не могла прибути, виявили фізкультуру.

2 роки свого повільного розвитку фізкультура серед шахтёрів Донбасу

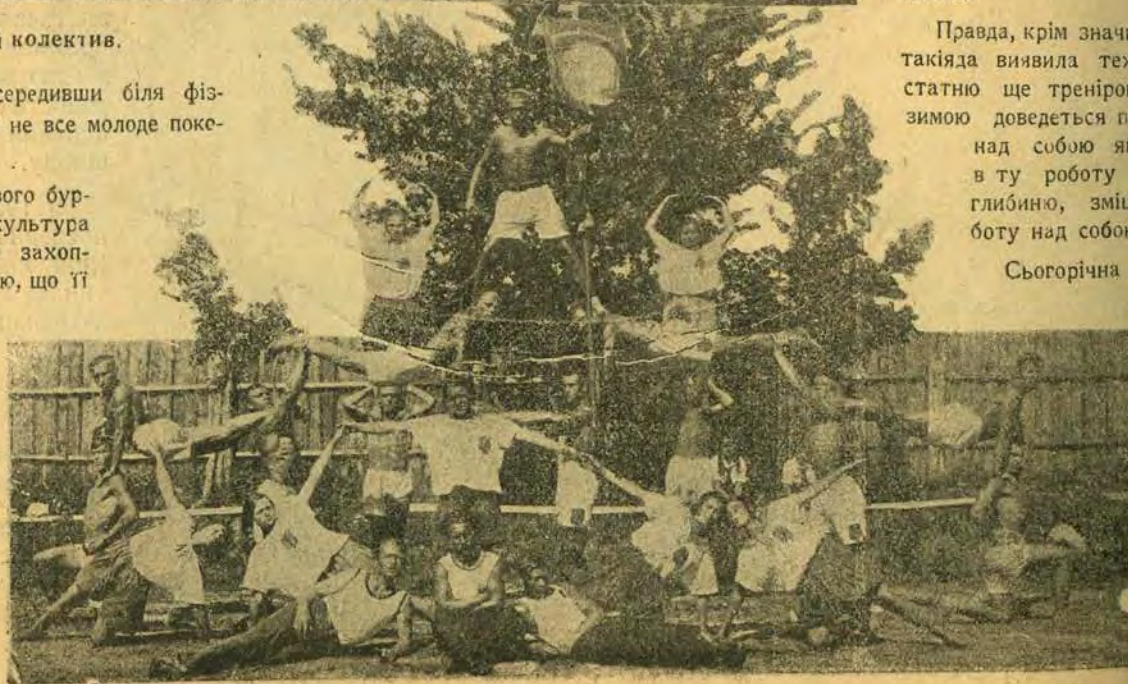

Першотравенський колектив.

досягла значних успіхів, зосередивши біля фізкультурних гуртків майже чи не все молоде покоління гірняцької маси.

Звичайно, що в процесі свого бурного зросту шахтёрська фізкультура пережила період загального захоплення „футболізмом“, хворобою, що її перебули майже всі наші фізкультурні гуртки, але завдяки вмідому та енергійному керівництву, вона швидко від неї вилікувалась і нині розвивається по правильному річищу.

Особливо жива і планова робота почала провадитися по гуртках Донбасу, коли стало відомо, що в серпні місяці 25 р. відбудеться перша шахтёрська спортакіяда, де змагатимуться за пер-

Боково-Карловський колектив.

Закрила по в гуртках жвава робота над собою, одна другого спортсмена почала підтягати щоб на огляди своїх фізкультурних не залишитись поза

Калієвський колектив.

Горловська фізкультурна шахтёрська спортакіяда, де бравого лише 9 колективів, решта через брак коштів не могла прибути, виявили, не дивлячись на тяжкі умови фізкультурної роботи, шахтёри стали на серйозно ставитись до фізкультури. Фізкультура с ала розвиватись й серед шахтёрської маси знайшла для себе повідний ґрунт.

В шостиденній, завзятій боротьбі переможцями із спортакіяди вийшли колективи із Анненської і Кадівської шахти.

Правда, крім значних досягнень, спортакіяда виявила теж деякі хиби — недостатню ще тренівку й дисципліну зимою доведеться продовжувати роботу над собою як в шир, втягнувши в ту роботу нові кадри так глибиною, зміцнюючи осівну роботу над собою.

Сьогорічна спортакіяда.

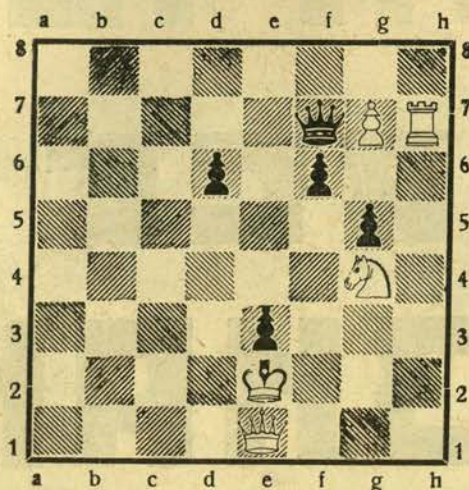
упевнені, що шахтёри швидко завоюють одно перших місць серед нашої фізкультурників.

В.

ШАХИ ТА ШАШКИ

За редакцією І. Л. ЯНУШПОЛЬСЬКОГО.

Завдання ч. 18. М. Хавеля.

Білі — Кр е2 Фе1 Тh7 Кg4 п. g7(5).

Чорні — Кр f7 п d6, e3, f6, g5 (5).

Мат за 3 ходи.

Партія ч. 18. Гамбит ферзевих пішаків.

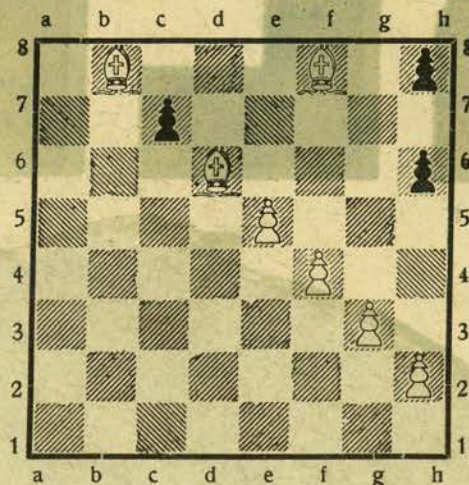
Іграно на Всесоюзному турнірі чемпіонати у Ленінграді у серпні 1925 р.

Білі — Е. Д. Боголюбов.

Чорні — А. І. Куббель.

d2 — d4	К g8 — f6	12. С d3 : e4	К d7 — f6
c2 — c4	e7 — e6	13. С e4 — c2	c5 : b4
К b1 — c3	d7 — d5	14. e3 : d4	Ф d8 — d5! ²⁾
К g1 — f3	c7 — c6	15. Ф d1 — f3	С c8 — d7 ³⁾
e2 — e3	С f8 — b4 ¹⁾	16. a3 — a4	С d7 — c6
С f1 — d3	d5 : c4	17. С e1 — g5	К f6 — e4
С d3 : c4	0 — 0	18. С g5 — e3	С a5 — c7
0 — 0	c5 — c5	19. b2 — b4 ¹⁾	Ф d5 — c5

Завдання ч. 15 Я. Тіхонова.

Білі — Д b8, d6 f8 ш. e5 f4, g3, h2 (7).

Чорні — ш. c7, h6, h8 (3).

Заперти шашку.

23. Т c1 : c7	С f3 : d1	26. Т c7 — c2	h7 — h6
24. Т a1 : d1	b7 — b6	27. a4 — a5	Ф h5 — h4
25. Т d1 — c1	К f6 — d5	28. Т c2 — c4	Нічия. ⁴⁾

¹⁾ Після 5... К b8 — d7. 6 С d3 С d6 ³⁾ На 16 С g5 чорні ходом С b5 7. e4 становище білих краще виграють.

²⁾ Гарний хід; Ф на d5 стоїть добре. ⁴⁾ Хоч у чорних партія краще, але виграти майже неможливо.

Хроніка.

На міжнародному турнірі в Москві у листопаді 1925

грано на Всесоюзному турнірі чемпіонати у Ленінграді у серпні 1925 р.

25. Т d1 — c1

Kf6 — d5 28. Т c2 — c4

Нічия. 4)

Білі — Е. Д. Боголюбов.

Чорні — А. І. Куббель.

d2 — d4	K g8 — f6	12. С d3 : e4	K d7 — f6
c2 — c4	e7 — e6	13. С e4 — c2	c5 : b4
K b1 — c3	d7 — d5	14. e3 : d4	Ф d8 — d5!2)
K g1 — f3	c7 — c6	15. Ф d1 — f3	С c8 — d73)
e2 — e3	С f8 — b4!)	16. a3 — a4	С d7 — c6
С f1 — d3	d5 : c4	17. С c1 — g5	K f6 — e4
С d3 : c4	0 — 0	18. С g5 — e3	С a5 — c7
0 — 0	c6 — c5	19. b2 — b4!	Ф d5 — h5
С c4 — d3	K b8 — d7	20. Т a1 — c1	e4 — f6
a2 — a3	С b4 — a5	21. С c2 — d1	С c6 — e4
K c3 — e4	K f6 : e4	22. Ф d3 — d2	С e4 : f3

1) Після 5... К b8 — d7. 6 С d3 С d6 3) На 16 С g5 чорні ходом С b5 виграють.

2) Гарний хід; Ф на d5 стоїть добре. 4) Хоч у чорних партія краще, але виграти майже неможливо.

Хроніка.

На міжнародньому турнірі в Москві у листопаді 1925 року беруть участь 11 союзних і 11 закордонних шахматистів, у тому числі Ласкер, Капабланка, Боголюбов, Відмар й інші.

У сеансах одночасової гри у шахи Янушпольський зіграв у Центральному клубі ім. Антошкіна + 20 — 2 = 2, з наслідками + 14 — 3 = 3.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

„ВСЕСВІТ“

ВСЕ

БАЧУ,

ВСЕ

ЗНАЮ

60

ВСЕСВИТ

ЧИТАЮ

Центральная Научная
Учебная Библиотека